

CELOVČEVSKA VEŠTNIK

Lefnik XXIV.

Celovec, petek, 7. november 1969

Štev. 44 [1428]

Predsednik Nixon je razočaral s svojim govorom o vprašanju vojne v Vietnamu

Ameriški predsednik Richard Nixon je imel te dni govor po televiziji, kjer je govoril o Vietnamu. Njegov govor je mednarodna javnost pričakovala z velikim zanimanjem, saj je bil tudi tipično na ameriški način že dolgo prej napovedan kot pravo odkritje. Z zanimanjem je svet pričakoval izjave Nixona še posebno zato, ker je Bela hiša na predvečer množičnih demonstracij proti vietnamski vojni posebej pozvala Američane, naj počakajo do 3. novembra, ko bo predsednik v podrobnostih razložil svojo vietnamsko politiko. Mnogi so temu pozivu nasledili, prepričani, da bo Nixon povedal res nekaj važnega, nekaj takega, kar bi izpolnilo upanje na skorajšnji konec umazane vojne v Vietnamu.

Zato je razočaranje, ki je zavladalo po govoru Nixona, toliko večje. To razočaranje je opazili zlasti na Zahodu in še posebej v Ameriki sami, torej v krogih, ki so resnično upali, da bo predsednik Nixon izpolnil njihova pričakovanja — da bo povedal kaj konkretnega glede umika ameriških čet iz Vietnoma, da bo napovedal ukrepe, ki bi pomenili korak bliže k vzpostavitvi miru.

Toda Nixon je v bistvu govoril mimo stvari.

Povedal je, da je sporazumno s saigonsko vlado izdelal tajni načrt o umiku čet iz Vietnoma, ni pa hotel povedati, kako bo ta umik časovno potekal; pač pa je zavrnil zahtevo po hitrem umiku. „Umaknili se bomo s pozicij sile, toda ne zaradi slabosti; ko bodo južnovietnamske sile postale močnejše, bo naš umik lahko hitrejši.“ Poleg tega bo umik odvisen od raznih pogojev: od uspeha pariških pogajanj, od nasprotnikove vojaške dejavnosti in od obsega severovietnamske infiltracije v Južni Vietnam.

Nixon pa je razočaral zlasti tiste, ki so verovali v njegovo miroljubnost. V svojem govoru ni omenjal miru, ki naj bi koristil vietnamskemu ljudstvu, marveč je kategorično povedal, da je sicer za mir, toda za ameriški mir, torej za mir, ki bo odgovarjal ameriškim interesom. „Razumeti moramo,“ je naglasil, „da ne gre za to, da eni Američani žele mir, drugi pa vojno. Vprašanje se zastavlja: kako bomo dosegli ameriški mir?“

Ni torej čudno, da je odmev na Nixonov govor tako v Ameriki kot v širnem svetu poln razočaranja. Zadovoljstvo kažejo le v najbolj konservativnih in vojaških krogih, kjer poudarjajo, da je bil Nixon „trd in neizpros, da ni popustil niti za ped“. Vsi drugi pa so si edi-

Deželni proračun za leto 1970

Koroška deželna vlada je na svoji seji v torek med drugim razpravljala tudi o osnutku deželnega proračuna za leto 1970, ki ga je predložil finančni referent deželni svetnik Erich Suchanek.

Osnutek proračuna se spet deli v redni in izredni proračun. V rednem proračunu, ki bo tudi prihodnje leto izravnano, so dohodki in izdatki predvideni v višini 1,7 milijarde šil.; izredni proračun pa predvideva 140 milijonov izdatkov ter 56,8 milijona dohodkov, tako da nastane primanjkljaj v višini 83 milijonov šilingov, ki ga bo treba pokriti s kreditnimi operacijami.

Deželna vlada je osnutek proračuna soglasno potrdila, v deželnem zboru pa ga bo obrazložil finančni referent deželni svetnik Suchanek.

ni v mnenju, da Nixon ni povedal ničesar novega, predvsem pa da ni napravil nobene poteze, ki bi olaj-

Mednarodna pomoč po potresu v Banjaluki

V Jugoslavijo iz vsega sveta prihajajo pošiljke, ki obsegajo najrazličnejše vrste predmetov, oblačil, živil in drugo blago, namenjeno težko prizadetemu prebivalstvu Banjaluke. Prav tako v raznih državah zbirajo in pošiljajo žrtvam potresa tudi denarne prispevke.

Po novejših podatkih je pri potresu v Bosanski krajini zgubilo življenje 11 ljudi, okrog tisoč oseb pa je bilo ranjenih. Brez strehe je ostalo kakih 75 tisoč prebivalcev, od tega 42 tisoč samo v Banjaluki, kjer bo treba popraviti okrog 11.000 stanovanj in zgraditi skoraj 4 tisoč novih. Potres je poškodoval tudi 130 šolskih poslopj, tako da bo od 35.000 učencev, dijakov in študentov samo kakih 9000 lahko imelo reden pouk v dosedanjih poslopjih

šala miroljubno rešitev vietnamskega problema.

Zelo jasno je Nixonov govor komentiral japonski zunanji minister, ki je dejal, da „v govoru ni ničesar, kar bi bilo pomembno za mir v Aziji“. Eden izmed švedskih listov je ugotovil, da govor ameriškega predsednika ne odraža pričakovanih milijonov Američanov; to bo vzbudilo ustrezno reakcijo v novem valu protivojnih demonstracij. Tudi v Ameriki mnogi menijo, da je Nixon s tem, da je zavrnil zahteve po sistematičnem umiku ameriških čet iz Vietnoma, postavil na kocko svojo politično kariero in odprl obdobje nove, še ostreje notranje konfrontacije v Ameriki.

Razumljivo je, da so Nixonov govor kritično ocenili tudi na Vzhodu. Splošno so njegove izjave zavrnili kot propagando, katere namen je, da bi se v prvi vrsti zmanjšalo nezadovoljstvo, ki muči ameriško javno mnenje zaradi vojne v Vietnamu. Sicer pa — je ugotovila sovjetska tiskovna agencija Tass — načrt ameriškega predsednika ne odpira nikakršnih novih perspektiv za mir v jugovzhodni Aziji, marveč vodi k nadaljevanju konflikta, ne pa k miru.

Že pred tedni, ko je prišlo v Ameriki do prvega vala množičnih demonstracij proti vietnamski vojni, je bilo povedano, da bo protestno gibanje doseglo višek meseca novembra. Po Nixonovem govoru bo novi val še mnogo širši, in to povsem upravičeno, kajli dosedanemu odporu proti vojni se bo zdaj pridružilo še razočaranje nad izjavami predsednika Nixona.

Utrditev miru v Evropi

le na osnovi priznanja današnje stvarnosti

Priprave za sklicanje evropske konference, posvečene kolektivni varnosti na naši celini, očitno stopajo v prvo fazo operative. O tem ne priča samo pravkar končani sestanki zunanjih ministrov varšavskega pakta v Pragi, marveč tudi dva pomembna politična dogodka, ki sta ta sestanki v Pragi v kar največji meri omogočila: „menjava straz“ na Renu in nedavni češkoslovaški obisk v Moskvi.

Medtem ko je zamenjava vodstva v Zahodni Nemčiji odprla nove stezice, ki naj bi pripeljale dosedanje odnose med evropskim Vzhodom in Zahodom iz slepe ulice (in tako so zamenjavo razumeli tudi v Moskvi), je češkoslovaški obisk v Sovjetski zvezi dokončno potrdil, da Češkoslovaška svojega mesta v Evropi ne bo iskala zunaj sedanjih evropskih blokovskih struktur, predvsem pa ne na svojo pest in brez dogovora s Sovjetsko zvezo ali celo v nasprotju z njenimi interesi.

Evropski vlak torej, kot vse kaže, lahko krene. Nekatere reakcije, ki jih je bilo slišati po marčnem budimpeštanskem pozivu držav članic varšavskega pakta in po finski pripravljeno, prevzeti na svoja ramena potrebne tehnične in tudi politične usluge, pričajo, da je čas za to že zdavnaj zrel. Hkrati pa je že zdaj jasno, da je koncept evropske varnosti, kot si ga predstavljajo Sovjetska zveza in države njenega bloka, precej drugačen od koncepta, ki ga imajo pred očmi atlantski krogi v zahodni Evropi; oba pa se spet močno razlikujeta od tistega, na katerega bi se hotele opreti nevtralne in neblokoveke države Evrope.

V sovjetskih razmišljanjih se kot stalna prisotna nota pojavlja vprašanje ohranitve statusa quo v Evropi. V zadnjih javnih nastopih so sovjetski voditelji precej natančno povedali, kakšni so po njihovem mnenju pogoji za ureditev stanja v Evropi: priznanje vzhodnih meja, priznanje obstoja dveh nemških držav, odpoved fikciji o izključnem predstavljanju Nemčije s strani Bonna, odpoved jedrskemu orožju in anuliranje Münchenskega sporazuma. Ali z drugimi besedami: preprečevanje vojne in utrditev miru v Evropi sta mogoča samo na temelju priznanja tistih objektivnih realnosti, ki so nastale na celini kot posledica druge svetovne vojne.

Ena od teh realnosti je tudi obstoj tako imenovanega „socialističnega commonwealtha“ in v Moskvi so zadnje čase ostro reagirali na vse evropske teorije, pa tudi na praktične mednarodno-politične ukrepe, ki niso spoštovali demarkacijske linije, s katero je Sovjetska zveza označila svojo evropsko sfero. Praktičen dokaz tega so vsekakor zadnji dogodki na Češkoslovaškem. V Sovjetski zvezi tudi odločno zavračajo terorijo o različnem pristopanju k različnim socialističnim državam. Sodelovanje zahodnoevropskih držav s posameznimi socialističnimi državami brez odobritve ali celo proti volji Moskve interpretirajo kot načrtno „erozijo“ socialističnega sistema in samega socializma. V sovjetskih očeh ima enake značilnosti tudi postavljanje mostov od Bonna proti vzhodu. Pravijo: cilj takšnega postavljanja je razbiti enotnost socialističnega tabora in spodkopati socializem od znotraj, brez vojne, z oporo na revizionistične, oportunistične in nacionalistične elemente.

Tudi kritika tega koncepta se opira na domnevo, da je socializem v vzhodni Evropi mogoč samo znotraj bloka in v tesni povezavi s Sovjetsko zvezo. Dosedanje zahodnonemške poglede enačijo v Evropi z aspiracijami po ustvarjanju nekakšne obče evropske federacije, vendar brez Sovjetske zveze. Prav tu pa naj bi nova bonska vlada vnesla nekatere novosti, v katerih naj bi iskali novih poti v uresničevanju sistema evropske kolektivne varnosti.

Moskvi so očitno še najbolj pri srcu francoska razmišljanja, ki se v kar največji meri sučejo okoli sodelovanja in premagovanja blokovskih predsodkov. Vendar pa tudi pri njih motijo izrazi, kot so „ustvarjanje nove politične ureditve v Evropi“ in „spreminjanje statusa quo“ na stari celini.

Okoli problematike evropske varnosti je torej dovolj različnih pogledov. Da pa se bodo vsem tem teorijam, predvsem pa praktičnim interesom, pridružili še novi elementi, ni nobenega dvoma. Zato razprava o evropski varnosti, ko se bo v resnici začela, obeta biti pestra in zanimiva.

Sklepi Združenih narodov za praznovanje 25-letnice svetovne organizacije

V glavni skupščini OZN so razpravljali o pripravah za svečanosti, s katerimi naj bi prihodnje leto proslavili srebrni jubilej svetovne organizacije. Številnim državam je veliko do tega, da proslava ne bi imela samo manifestativni značaj, marveč naj bi bila predvsem delovnega značaja. Zato so predlagale, naj bi se ob tem jubileju predvsem zavzeli za okrepitev vloge in za večjo učinkovitost OZN pri obravnavanju mednarodnih vprašanj.

Na podlagi teh predlogov je glavna skupščina izglasovala ustrezne sklepe in pri tem izrazila upanje, da bo kolikor mogoče veliko šefov držav in vlad prišlo na jubilejno zasedanje prihodnjega leta. Na tem zasedanju bodo podpisali oziroma slovesno sprejeli pomembne dokumente o Združenih narodih in druge važne mednarodne listine.

Prav tako je glavna skupščina z veliko večino sprejela sklep, da bo Organizacija združenih narodov priredila oktobra prihodnjega leta v New Yorku svetovni kongres mladine. Tudi ta kongres bo sodil v okvir proslave petindvajsetletnice ustanovitve svetovne organizacije ter bo prirejen pod geslom „Mir, pravica in napredek“.

Nova pobuda Vzhoda

za konferenco o evropski varnosti

Zunanji ministri sedmih držav-članic varšavskega sporazuma — Sovjetske zveze, Češkoslovaške, Poljske, Bolgarije, Romunije, Vzhodne Nemčije in Madžarske — so na svojem nedavnem posvetovanju v Pragi podčrtali svoje napore in voljo, da pride do novih pobud za zmanjšanje napetosti, za okrepitev varnosti in za razvoj mirnega sodelovanja v Evropi. Pri tem so razpravljali o pripravah za evropsko konferenco in poudarili, da slej ko prej velja poziv, ki so ga te dežele sprejele letos marca na sestanku v Budimpešti. Z zadovoljstvom so ugotovili, da je na ta predlog pozitivno odgovorila večina evropskih držav in da je v tej zvezi koristen tudi predlog finske vlade, naj bi konferenco o evropski varnosti priredili v Helsinkih.

S svojega posvetovanja v Pragi so

predstavniki sedmih vzhodnoevropskih držav poslali nov apel vsem evropskim državam, naj se čim prej skliče splošna evropska konferenca o varnosti in sodelovanju med evropskimi državami. Predlagali so, naj bi bila taka konferenca že v prvi polovici prihodnjega leta, in sicer v Helsinkih, kjer naj bi razpravljali o naslednjih vprašanjih:

■ Zagotovitev evropske varnosti z odpovedjo uporabe sile ali grožnje s silo v medsebojnih odnosih evropskih dežel.

■ Razširitev trgovskih, gospodarskih in znanstveno-tehničnih stikov po načelih, zasnovanih na enakopravnosti in usmerjenih k razvoju političnega sodelovanja med evropskimi državami.

V svojem pozivu so izrazili prepričanje, da je mogoče vsa vprašanja priprav na evropsko konferenco „kljub nekaterim težavam, ki še niso odstranjene, urediti z dobro voljo in odkritosrčnim trudom“. Pri tem opozarjajo, da je že njihov prvi poziv o evropski konferenci, ki so ga sprejeli v Budimpešti, naletel na pozitiven odmev pri večini evropskih dežel, kar pričča o realnih možnostih za uresničitev te zamisli.

Počastitev padlih junakov

Tudi za letošnji dan mrtvih so bile po vsej Avstriji žalne svečanosti, s katerimi so se predstavniki državnih in deželnih oblasti poklonili spomni padlih vojakov in posebej še žrtev boja za svobodo in demokratično Avstrijo. Na celovškem pokopališču so vence polagali ob spomeniku žrtvam obeh svetovnih vojn, medtem ko je bila pred spomenikom žrtvam fašizma — kakor smo poročali — spominska slovesnost že ob drž. prazniku nekaj dni prej.

Na vseh pokopališčih širom južne Koroške, kjer počivajo padli partizanski borci, pa je Zveza koroških partizanov kakor vsako leto spet položila vence. Prav tako sta na partizanska grobišča položila vence tudi predstavnik jugoslovanskega konzulata v Celovcu generalni konzul dipl. inž. Karmelo Budihna in konzul Željko Jeglič.

PO PODRAŽITIVI NEMŠKE MARKE:

Težave na vseh področjih gospodarske dejavnosti

Uradni dvig tečaja nemške marke (DM) za 10 odstotkov ali pa za nekoliko manj bi moral po drugih državah — med njimi tudi v Avstriji — sprožiti vprašanje, ali naj v eksportnem gospodarstvu povečane šanse docela prepustijo nemškemu gospodarstvu. V tem primeru bi se bilo treba sprizniti s podražitvijo uvoženega blaga in z rizikom zvišanja življenjskih stroškov, če na strani uvoza ne bi bilo mogoče izkoristiti možnosti nakupov na tržičih drugih dežel.

S to prognozo — zapisano na predvečer uradne podražitve nemške marke — je dunajski dnevnik „Kurier“ nakazal problematiko, pred katero se je že naslednji dan znašla med drugimi deželami tudi Avstrija. Zahodnonemška vlada je 24. oktobra pariteto marke do ameriškega dolarja zvišala za 8,5 odstotka. Od tega časa naprej je treba za marko plačati 7,10 šilinga. Po vseh deželah, ki trgujejo z Zahodno Nemčijo, je ta sklep zahteval jasnih odločitev med alternativami, ki so nastale s podražitvijo blaga, ki ga uvažajo iz te dežele. Kakor druge dežele, se je tudi Avstrija odločila, da vrednosti šilinga ne bo spremenila, marveč bo poskušala val podražitev blaga na domačem trgu zajeziti z vrsto ukrepov znotraj lastnega gospodarstva.

Pri tej odločitvi so si bili na Dunaju edini vsi: vladna stranka in parlamentarna opozicija, socialni partnerji in predstavniki narodne banke. Vrednost šilinga oz. njegova pariteta do drugih valut se ni spremenila, merodajni činitelji hočejo podražitev nemške marke „flankirati“ z vrsto več ali manj ustreznih ukrepov. Kakšnega značaja bodo ti ukrepi, bodo v po-

drobnem pokazali šele naslednji dnevi, ker bodo morali na vladne predloge dati svoj pristanek še organi parlamenta. Zaenkrat je jasno le troje in sicer

- da bodo za okroglo 60 pozicij blaga carine znižane, med njimi zlasti za avtomobile in za kmetijske stroje,
- da je narodna banka zvišala odstotek vezanih vlog in
- da je vlada deželnim glavarjem ukazala strožje uveljavljanje določil zakona proti naviljalcem cen.

Toda ti ukrepi bodo le v mali meri v stanju zajeziti val podražitev, ki pretijo na vseh področjih gospodarske dejavnosti. Avstrijsko gospodarstvo je namreč vse preveč odvisno od uvoza iz Zahodne Nemčije. Socialni partnerji so v sredo minulega tedna ugotovili, da je od blaga, ki ga je lani Avstrija uvozila, po vrednosti odpadlo 41 odstotkov na blago iz Zahodne Nemčije. Vrednost tega blaga je znašala 26,8 milijarde šilingov. Pri njegovem uvozu je državna blagajna pobrala 3 milijarde šil. carin. Iz proračunskih razlogov pa je finančni minister pripravljen pristati le na znižanje carin v obsegu 500 milijonov šil. Kdo bo nosil breme podražitev ostalega blaga, za katerega carine ne bodo znižane ali pa bodo premalo znižane, je zaenkrat ravno tako odprto vprašanje kot je jasno, da znašajo carine, ki jih od njihovega uvoza pobira državna blagajna, 2,5 milijarde šilingov. Poti v tej smeri so le naslednje:

- obseg podražitev morajo uvozna podjetja, industrija in domača trgovina kriti s tem, da znižajo svoje dobičke;
- izvozno gospodarstvo mora povečati obseg izvoza, industrija pa hkrati povečati obseg proizvodnje in zlasti obseg produktivnosti;
- uvozno gospodarstvo mora omejiti uvoz iz Zahodne Nemčije in iskati blago na drugih mednarodnih tržiščih.

Vendar je treba računati, da se bodo nekatere vrste blaga kljub vsemu podražile. To jasno sledi iz naslednjih dejstev: od lani uvoženih strojev in motornih vozil v vrednosti 5,72 milijarde šilingov jih je — po vrednosti — prišlo 60 odstotkov iz Zahodne Nemčije. Podobno je bila Nemčija udeležena na avstrijskem uvozu medikamentov in kemičnih izdelkov. Najmočneje in sicer z okroglo 80 odstotki pa je bila udeležena na avstrijskem uvozu knjig in tiskarskih izdelkov. Letos se je obseg avstrijskega uvoza iz Zahodne Nemčije še povečal. Medtem ko smo lani v prvem polletju uvozili iz Nemčije blaga v vrednosti 12,7 milijarde šilingov, smo ga letos uvozili v vrednosti 14 milijard šilingov.

Celokupno gledano stojimo torej na vseh področjih gospodarske dejavnosti pred težavnimi problemi. Od možnosti, ki so ob danih pogojih za preprečenje zvišanja življenjskih stroškov na izbiro, nobena ne bo mogla biti docela realizirana. Industrija in importno gospodarstvo svojih naročil iz Zahodne Nemčije ne bosta mogla v ustrezni meri zmanjšati, eksportno gospodarstvo pa zaenkrat skoraj nima možnosti, da bi povečalo obseg avstrijskega izvoza. Zaradi predlanskega in lanskega zastoja v investicijski dejavnosti namreč industrija obsega svoje proizvodnje in produktivnosti ne more v potrebni meri stopnjevati. Državna blagajna, ki bi kot tretji faktor lahko pomagala, pa je že pred tem napovedala, da moramo prihodnje leto računati, da bodo njeni dohodki za 9 milijard šilingov nižji od njenih izdatkov. Tako je torej jasno, da bomo morali podražitev nemške marke tudi v Avstriji plačati s podražitvijo življenjskih stroškov.

Nadaljna koncentracija

Trgovsko združenje SPAR in trgovci, ki jih združuje, so v poslovnem letu 1968-69, to je od aprila 1968 do marca 1969 dosegli 4,6 milijarde šilingov prometa. V zadnjih petih letih je trgovcem te skupnosti uspelo, da so svoj promet povečali za 40 odstotkov. V minulem poslovnem letu je v povprečju vsak trgovec dosegel 2,61 milijona šilingov prometa, kar je za 11,1 odstotka več kot v predhodnem poslovnem letu. 69 odstotkov teh trgovcev ima v svojih poslovalnicah uvedeno samopostrežbo. V prihodnje hoče SPAR graditi in urediti tudi veleblagovnice.

Podoben razvoj koncentracije v trgovini je opaziti tudi pri združenju A & O. To združenje je pred kratkim odprlo svojo fisočo poslovalnico s samopostrežbo. Pridruženih 1700 trgovcev je letos v prvem polletju svoj promet lahko povečalo za 7,8 odstotka. A & O računa spričo tega, da bo njegov celokupni letni promet dosegel letos vrednost 4,7 milijarde šilingov, s čemer bo na avstrijskem trgu z živili udeleženo z 10 odstotki.

Razvoj kmetijstva v Vojvodini

(Nadaljevanje in konec)

Govedoreja kombinata Subotica temelji na stalezu 600 krav, ki dajejo v povprečju 4100 kg mleka na laktacijsko dobo in okoli 480 telet na leto. V kolikor teleta niso potrebna in pripravna za obnovo črede, jih pitajo na „baby beef“; pri tem pitanju dosega 1000 do 1200 gramov prirasika na dan in žival. Mleko prodajajo mlekarji, opitana goveda pa klavnicam.

Se zavidljivjeja je intenzivnost v prašičereji. Kombinatu je uspelo, da je s križanjem avtohtone pasme s Švedsko Landrace, z holandsko podeželsko in jorkširsko pasmo vzgojil novo pasmo, tako imenovanega jugoslovanskega mesnatega prašiča. To pasmo razmnožujejo zdaj z 900 plemenskimi svinjami. Njena posebna značilnost je v tem, da je še bolj mesnata kot švedska Landrace; poleg tega je tudi njena rodovitnost zavidljiva, saj odpade v povprečju 900 svinj kar 20 pujskov na svinjo in leto. Med svinjami je tudi visok odstotek takih, ki dajejo po 10 in 12 gnezd, preden jih je treba vzeti iz reje. Farma zreja plemenske svinje, pitanje je le sekundarnega pomena.

Kar se tiče poslopij, nas je presenetila njihova preprostost in enostavnost. Vse je kazalo, da

gospodari kombinat na načelu: čim manj investicij v poslopja; zato pa čim več v proizvodnjo. Delo obvlada s 110 traktorji in z ustreznim številom žitnih kombajnov. Gnojenje z mineralnimi gnojili ter zaščito rastlin pred škodljivci in boleznimi opravlja v celoti z letali. Kombinatu ima svojo lastno mešalnico močnih krmil ter napravo za izdelavo lucernine moke.

Še večji je obseg Poljuprivednega kombinata Beograd, 16 km severozahodno od Beograda ob cesti proti Zrenjaninu. Tam je bilo letošnje svetlovo prvenstvo v oranju, pri katerem je sodeloval tudi letošnji avstrijski prvak Ernst Vallant iz Pfaffendorfa pri Wolfsbergu; med 37 tekmovalci iz 19 držav, ki so se potegovali za „zlato plug“, je zasedel lepo 11. mesto.

Poljuprivedni kombinat Beograd je stvar zase. Od svojih 47 tisoč hektarjev površine ima v poljedelski rabi 33.000 ha; na 270 ha pridelujejo sadje in vino, gozdov pa imajo 7500 ha. S pomočjo sistema kanalov po potrebi lahko namakajo 10.000 ha. Za obdelavo zemlje ter za žetev in spravilo pridelkov je na razpolago 900 traktorjev in 250 žitnih kombajnov.

Letos so pridelali okoli 11.000 vagonov pšenice in koruze. 20 tisoč vagonov sladkorne pese,

2000 vagonov povrtnin in okoli 50.000 vagonov živalske krme. Skupno redijo 35.000 goved, od tega 18.000 krav. Mleka namolzejo letno 75 milijonov kg, kar predstavlja 72 kg na prebivalca Beograda. Prašičev imajo v reji 100.000.

Lastna mlekarja in tovarna močnih krmil, prav tako pa tudi lastna prodajna mreža s poslovalnicami v Beogradu, v Hercegovini in v Rovinju v Istri sodijo v okvir kombinata, ki se je zdaj lotil tudi še gradnje hotelov ob Jadranu. Če bi se vsi uslužbenci kombinata hoteli z družinami vred naseliti na enem kraju, bi tam nastalo precejšnje mesto: število zaposlenih znaša namreč 7800; med njimi je 1150 takih, ki imajo visokošolsko ali višješolsko strokovno izobrazbo. Število zaposlenih pa se bo še povečalo, ko bo kombinat dogradil lastno tovarno gotovih jedi v konzovah.

S tem kratkim opisom je bila podana dokaj jasna slika današnjega kmetijstva v Vojvodini. Naj ob koncu še dodamo, da vojvodinskega kmetijstva ne predstavljajo zgolj kmetijski in kmetijsko-industrijski kombinati. Tri četrtine zemlje je v lasti zasebnih kmetov, ki so po večini združeni v kmetijskih zadrukah, katere skrbijo za odkup in nvočenje pridelkov ter oskrbujejo

člane s semeni, gnojili, škropili, stroji in drugimi gospodarskimi potrebščinami. Poleg tega opravljajo zadruga s svojim strojnim parkom pri članih določena opravila, hkrati pa s svojimi strokovnjaki pospešujejo in usmerjajo razvoj proizvodnje. Tovrstno delo zadrug je pripomoglo k takemu razvoju kmečkih gospodarstev, da je razlika v intenzivnosti kmetovanja, ki je bila pred petimi leti še očitna, skoraj že docela izginila. Kmetovo njivo od kombinatove je mogoče razlikovati le še po njenem obsegu.

Jugoslovansko gospodarstvo je bilo leta 1965 liberalizirano; država se je v največji meri odpovedala usmerjanju. Od osnovne proizvodnje preko predelave do trgovanja in izvoza se gospodarstvo razvija na osnovi povpraševanja in ponudbe. Od tega so odvisne tudi cene kmetijskih pridelkov in v zadnji konsekvenci tudi osebni dohodki ali zaslužki zaposlenih. Kdor več pridelava, več zasluži. To pa je tudi osnovno gibalno, da kmečki ljudje čedalje bolj stremijo za koncentracijo proizvodnje in predelave ter za skupnim nastopanjem na trgu s kmetijskimi pridelki. S pomočjo take koncentracije pridelujejo v bistvu to, kar trg zahteva in ustrezno plača.

Blaž Singer

POŠIROKEM SVETU

WASHINGTON. — Po poročilu ameriškega vojaškega poveljstva je do 25. oktobra letos zgubilo na vietnamskem bojišču življenje 39.149 ameriških vojakov, vladne čete Južnega Vietnama so izgubile 96.299 mož, nadaljnjih 3416 vojakov pa je padlo v enotah, ki jih imajo v Vietnamu razne druge dežele zaveznice saigonskega režima. Na strani osvobodilnih sil pa je bilo po ameriškem poročilu mrtvih že 564.607.

STOCKHOLM. — Srednje Švedsko in Stockholm je pred dnevi zajel orkan, ki je divjal strehe in prevračal avtomobile. Na stotine trgovin je ostalo brez stekla v izložbah, promet pa je bil dolgo časa oviran zaradi podrtih dreves, ki so ležala čez ceste. Po prvih poročilih je orkan zahteval tudi tri človeška življenja.

ALŽIR. — Te dni biva na uradnem obisku v Alžiriji predsednik SFR Jugoslavije Josip Broz Tito, ki je to deželo obiskal na povabilo predsednika Bumedjena. Alžirija je v začetku tega tedna obhajala 15-letnico ljudske vstaje, to je dogodka, ki je popolnoma spremenil podobo te dežele in bistveno pospešil tudi splošni proces osvobodjanja afriških in arabskih narodov izpod kolonializma. Sedanjemu obisku predsednika Tita pripisujejo na obeh straneh velik pomen ter poudarjajo, da bo prispeval k nadaljnjemu utrjevanju vsestranskega sodelovanja med Alžirijo in Jugoslavijo.

NEW YORK. — Ekonomsko-socialni svet OZN je soglasno sprejel resolucijo o pomoči Jugoslaviji po potresu v Banjaluki in Bosanski krajini. V tem sklepu je izraženo globoko sožalje narodom Jugoslavije spričo katastrofe, hkrati pa so članice svetovne organizacije pozvane, da preučijo načine za dajanje pomoči. Resolucijo so predlagale Indija, Norveška, Pakistan, Velika Britanija, Bolgarija, Turčija, Mehika in Sudan.

BONN. — Novi zahodnonemški zunanji minister Walter Scheel je izjavil, da bo njegova vlada storila vse za začetek pogajanj med Zahodno Nemčijo in Sovjetsko zvezo, katerih cilj naj bi bil sklenitev sporazuma o opustitvi uporabe sile.

PEKING. — Blagovna menjava med Italijo in LR Kitajsko bo dosegla letos vrednost 80 milijard lir, to je za 12 milijard več kot lani. Letos bo LR Kitajska v trgovini z Italijo verjetno prvič zabeležila pozitivno bilanco. Prvo mesto v zunanji trgovini Kitajske slej ko prej zavzema Japonska, na drugem mestu je Zahodna Nemčija, potem pa sledijo Britanija, Francija in Italija.

ZENEVA. — Amerika in Sovjetska zveza sta se uklonili zahtevam številnih držav na razorožitveni konferenci v Ženevi ter sta predložili revidirano verzijo skupnega osnutka sporazuma o prepovedi odlaganja atomskega orožja na morskem dnu.

FRANKFURT. — Zahodna Nemčija se je znašla pred velikimi težavami, da obdrži novo vrednost marke. Po oceni strokovnjakov je morala prejšnji teden prodati v ta namen milijardo dolarjev.

MOSKVA. — Krasnodarsko pokrajino na jugu evropskega dela Sovjetske zveze je zajel orkan, ki je povzročil velikansko škodo. Veter, ki je pihal več kot 30 m na sekundo, je ruval drevesa s koreninami vred, podiral hiše in trgale električne napeljave. Velike površine so bile poplavljene ter so morali prebivalce reševati s helikopterji. O človeških žrtvah ni poročil.

BONN. — Zahodnonemško finančno ministrstvo je sporočilo, da bo Zahodna Nemčija plačala nekaj več kot 2 milijona dolarjev vojne odškodnine češkoslovaškim žrtvam nacistične Nemčije. Pri tem gre za odškodnino osebam, na katerih so delali v nacističnih koncentracijskih taboriščih medicinske poskuse, kar jim je uničilo zdravje.

TOKIO. — Glavno mesto Japonske ima kot največje mesto na svetu zdaj 11.453.600 prebivalcev, to je dober milijon več kot pred enim letom.

RIM. — V ponedeljek se je v Rimu začelo letošnje zasedanje organizacije Združenih narodov za kmetijstvo in prehrano (FAO). Na konferenci je bilo poudarjeno, da grozi človeštvu lakota, če ne bo uspelo povečati proizvodnje živil, katera močno zaostaja za porastom števila svetovnega prebivalstva. Sedanja proizvodnja živil niti ne zadostuje, da bi prehranili današnje prebivalstvo sveta, ki znaša okoli 3,4 milijarde ljudi, zato spada v Afriki, Latinski Ameriki in Aziji že danes „lakota k vsakdanjemu kruhu“.

NEW YORK. — Organizacija afriške enotnosti je na sedežu svetovne organizacije zahtevala, naj Južnoafriško republiko izključijo iz Združenih narodov. Južnoafriški režim naj razglasijo za nezakonit, ker temelji na politiki apartheida, od vseh držav članic OZN pa bi morali zahtevati, da prekinejo diplomatske in vojaške stike z rassistično vlado v Pretoriji.

V KOSTANJEVICI NA KRKI:

Razstava otroške grafike

V Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici na Krki so za letošnji dan Združenih narodov slovesno odprli zanimivo razstavo z naslovom „Grafika jugoslovanskih pionirjev“. Razstava je nastala na podlagi razpisa, ki so ga objavili letos marca in s katerim so vabili jugoslovansko osnovnošolsko mladino, da predloži najuspešnejše grafične liste, ki so nastali pri likovnem pouku v osnovnih šolah ter v likovnih krožkih raznih združenj. Skupno je bilo vposlanih 423 del, od katerih je posebna žirija izbrala 122 listov (s 30 šol iz 19 krajev Jugoslavije), ki so zdaj razstavljeni na I. razstavi grafike jugoslovanskih pionirjev v Lamutovem likovnem salonu v Kostanjevici.

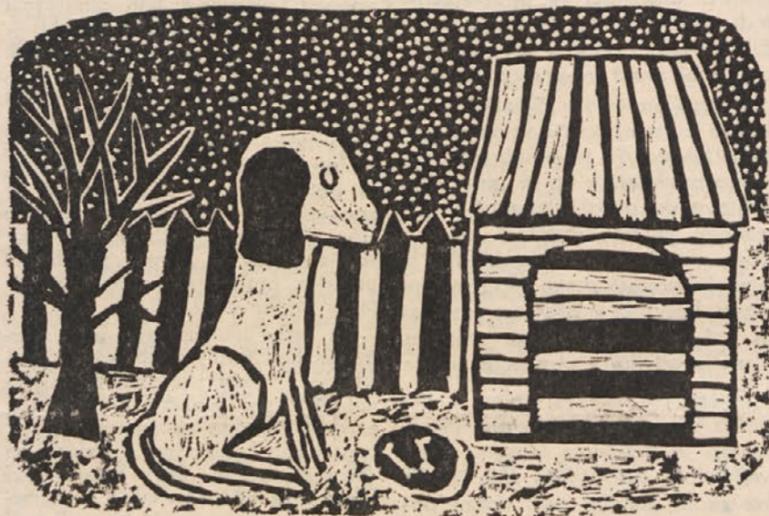
Sedanja razstava, katere pokrovitelj je akademik Božidar Jakac, bo odprta do 1. decembra. Priredil ji pa imajo namen, da bi tako razstavo v prihodnje organizirali vsaj vsako drugo leto, to je v obliki bienala otroške grafike. Gorjupova galerija v Kostanjevici ter občinski odbor Zveze prijateljev mladine Krško sta za to razstavo izdala tudi lep katalog, ki vsebuje poleg seznama razstavljenih listov ter njihovih mladih avtorjev tudi nekaj reprodukcij. Član žirije, akad. slikar Marijan Tršar, je napisal uvodni članek, iz katerega tudi v našem listu objavljamo nekaj misli:

Otroško likovno ustvarjanje nam že dolgo ne pomeni več le otrokovega nerodno očarljivega igračkarnja s črtalom, s čopičem ali z grafičnim rezilom, marveč gledamo v

njem svojevrstno, z otrokovo poustvarjalno domišljijo pogojeno pričevanje o živeti resničnosti: o odnosu do okolice, ki ga obdaja; o odzivanju na kup vizualnih pojavov, ki pritegnejo njegove oči. Otroška likovna kreacija je neposreden, nepotvorjen zapis o otrokovem prenikanju v gledano stvarnost. Je komentar vidnih dogodkov, je „da“ ali „ne“ izrečen ob neštevilnih pripetljivih in doživljajih. Iz nje moremo razbrati, do kakšne stopnje doumetja „resničnega sveta“ se je dokopal mladi risar, slikar, grafik ali kipar, ki si z navidez krhkimi

niko in običajno krčenje barvne skale na dva, ali kvečjemu nekaj kontrastnih tonov še spodbuja ustvarjalca, da bi izrazil le bistveno in izločil vse naključno pridano. V črnobelih stvaritvah otroškega navdušenja ob pomirjujoči lepoti pokrajine, ob živzavu mestnega življenja, ob zatišnih količinskih domačega stanovanja odkrivamo kalejdoskop otroških najiskrenejših čustvovanj; bolj ali manj prenicljivih razčlemb. Srečujemo široko razpete otroške oči, vznemirjene ob vprašanjih, ki jim še ne vedo odgovora; kdaj nasmejane in razposajene ob vriskanju življenja okoli njih.

Malone ni motiva, ki ne bi našel v otroku vnetega zapisovavca in hkrati ocenjevalca. Vedno znova nas mladi grafiki presenečajo z drobnimi, malokdaj v delih odraslih zabeleženimi dragotinami. Prikipijo se nam z nenavadno kompozicijo; z občutkom za pester, menjajoče se ritme; z izrazno poudarjenimi, močno predrugačenimi obli-

Vera Rozman (12 let): MOJ PRIJATELJ, linorez

pomagali likovnega izražanja išče trdno podlago, notranje ravnotežje pa smisel bivanja v dani ali domišljeni stvarnosti današnjega življenja.

Za otroške grafične stvaritve velja zgoraj zapisano v nezmanjšani meri. Zakaj zahtevna grafična teh-

kami predmetov, figur, gradenj, gričev in ravnin, drevja in mostov preko zvijuganih rek. Otroci mest se predajo pisani preprogi streh, oken, dimnikov in ropotajočih vozov mestnega prometa. Otroci z dežele zapisujejo idilo travnikov in gozdov, pripovedujejo o delu v hlevu, na

Prof. dr. Andrej Budal

je obhajal svojo 80-letnico

Znani slovenski narodni in kulturni delavec ter neustrašni borec za pravice slovenske narodnostne skupnosti v Italiji prof. dr. Andrej Budal je pred kratkim obhajal svoj 80-letni življenjski jubilej.

Za to priložnost so Slovensko gledališče, Slovenska prosvetna zveza in Primorski dnevnik, torej ustanove, katerim je dr. Budal v povojnih letih posvetil največ svojega dela, priredila prirčno slavoje, ki so se ga udeležili mnogi predstavniki slovenskega kulturnega in javnega življenja v Trstu. Življenjsko pot in delo jubilarja je orisal ravnatelj Slovenskega gledališča Filibert Benedetič, ki je poudaril Budalovo doslednost in brezkompromisnost v boju za človekove pravice, za enakopravnost Slovencev v Italiji. Pri tem je prikazal jubilarja kot zgled in naglasil, da je največji zgled, ki ga more dati dr. Budal, prav ta, „da verjame v naš narod, v njegovo veličino, da ga ljubi, da ga spoštuje, da je ponosen nanj, da ni nikoli niti za trenutek podvomil o njegovi bitnosti“.

Življenjska pot dr. Andreja Budala je podobna življenjski poti mnogih zavednih primorskih in sploh zamejskih Slovencev, ki so morali preizkusiti marsikatero krivico in preganjanje. Ravno to pa je tudi v njem rodilo odpor, za katerega se je opredelil v imenu borbe za človeške pravice. Temu boju je posvetil desetletja svojega življenja in dela, temu boju velja njegovo hotenje in stremljenje tudi še danes, ko ob svojem jubileju lahko s ponosom gleda na prehojeno pot in na opravljeno delo v korist enakopravnosti in lepšega življenja svojega ljudstva.

dvoršču, na njvah. Živali jim niso zgolj zanimive silhete, so sestavina njihovega čustvenega sveta, ki so ji namenili velik kos naklonjenosti in tovarištva. V otroški risbi zaživi domišljeni svet pravljic, spo-

minov, preteklosti. V njej najdemo občudovanje junaškega boja za svobodo med zadnjo svetovno vojno pa zasanjano pričakovanje bodočnosti, trdno vero o človekovem smelem koraku v vesolje.

Benetke v veliki negotovosti

Po sedmih letih so se zdaj že drugič zbrali v Benetkah strokovnjaki iz raznih dežel, da bi se pogovorili o problemih in možnostih reševanja Benetk, katerim grozi nevarnost, da se bodo polagoma potopile v morju. Razprava je bila izredno živahna, vendar se je v glavnem omejevala le na izmenjavno mnenj glede načrtov in predlogov za „rešitev“ Benetk, medtem ko so na posvetovanju glede konkretnih sklepov bili zelo skopi, tako da so Benetke tudi po tem sestanku obsojene, da še naprej čakajo v veliki negotovosti.

Na posvetovanju so ugotovili, da mesto tare veliko malih in velikih nadlog: dno lagune, na katerem so „zabite“ Benetke, se ugreza; industrijske izplake škodujejo temeljem, uničujejo lesene pilote in drobne kamene; zaradi naraščajočega prometa ladij in motornih čolnov je v benetških kanalih veliko nenehne valovanja, ki neprestano majo nabrežja itd. Posledice so vedno hujše. Ne le da propadajo spomeniki preteklosti

in umetniški zakladi, temveč izgublja mesto svojo vitalnost. Gospodarske dejavnosti pešajo, hiše so vedno manj primerne za stanovanje, prebivalstvo beži (v zadnjih petih letih je zapustilo Benetke okoli 55.000 prebivalcev).

Glede reševanja Benetk je prevladovalo mnenje, da bi naj skrbno konzervirali vse umetnostne in zgodovinske spomenike, vse hiše naj bi preuredili, da bi bilo v njih moč stanovati prav tako sodobno, kakor v drugih mestih, mestni promet bi modernizirali, prav tako tudi zveze Benetk s celino, vse velike ladje pa bi preusmerili na druge dele lagune, da ne bi več plule ravno skozi Benetke.

Prav tako pa so si bili na posvetovanju tudi edini v tem, da bi uredništev teh načrtov zahtevala ogromna denarna sredstva. Po nekaterih cenitvah bi rabili za obnovo in preureditev mesta okrog 300 milijard lir, strokovnjaki UNESCO pa trdijo, da bi komaj zadostoval milijon milijard. Kje torej dobiti potrebni denar? Govorniki so poudarili, da brez večjega in načrtnega razmaha gospodarske dejavnosti tudi benetškega „zgodovinskega središča“ ne bo mogoče rešiti in obnoviti, kajti le benetška industrija in pristanišče lahko nudijo staremu mestu zadostno in stalno finančno podporo.

Da pa je rešitev Benetk potrebna in tudi možna, priča ugotovitev enega izmed udeležencev posvetovanja, ki je naglasil: Če naša civilizacija strojev ne bo znala poskrbeti za rešitev in zaščito mest, kakršna so Benetke ali Firenze, kakšen pomen naj ima potem pošiljanje človeka na Luno?

KULTURNE DROBTINE

● V okviru nedavnega tedna slovenskih dramskih gledališč so v Mariboru ustanovili Skupnost slovenskih dramskih gledališč, katere namen naj bi bil boj za delovno in metodološko integracijo „razbitih“ črpinj slovenskega gledališča, kakor je v uvodnem referatu dejal dramaturg Mostnega gledališča iz Ljubljane Lajze Filipič. Za predsednika skupnosti je bil izvoljen Miloš Mikeln. Poleg predstavnikov slovenskih poklicnih dramskih gledališč iz Ljubljane, Celja, Maribora, Nove Gorice in Trsta so se sestanka udeležili tudi dramski pisci ter zastopniki družbenopolitičnih organov, med njimi predsednik kulturno-prosvetnega zbora slovenske skupščine Miloš Poljanšek.

● Celovško Mestno gledališče je bilo objavljeno, da spomladi prihodnjega leta gostuje v Grčiji, kjer naj bi celovški gledališčniki uprizorili Schillerjevo „Razbojniko“. Scenograf celovškega gledališča Kralj pa je dobil vabilo, da bi v Grčiji sodeloval pri scenski opremi predstave Goethejevega „Fausta“.

PO ZAKLJUČKU ŠKOFOVSKE SINODE:

Katoliška cerkev - „prosvetljena monarhija“

VATIKAN. — Škofovska sinoda, ki je v svetu in javnem mnenju izzvala že precej odmevov in zanimanja, se je prejšnji teden zaključila na skraj neformalen način. Časopisje, ki je o sinodi pisalo skoraj vsak dan bogate kronike in poročalo o srditih polemikah med „očetmi“, je o zaključku dejansko molčalo ali pa zavilo zadnje vesti v sramežljiv molk. Kaj se je dejansko zgodilo? Namesto triumfalne enotnosti so škofje ugotovili, da so med seboj ločeni in vladajo glede vprašanja kolegialnosti pri vodenju cerkvene ustanove še precejšnja nesoglasja. Tega škofje tokrat niso skrivali, nasprotno, vsak dan so poročali svoja stališča časnikarjem, akreditiranim pri sinodi, ob zaključku pa svoje negotovanje izrazili s številnimi popravki osnovnemu zaključnemu dokumentu sinode, ki ga papež sedaj proučuje.

Vzdušje na škofovskem zboru je sploh bilo tako, da se je ta kar dvakrat zaključil: prvič v torek, drugič pa še naslednjega dne, ko je bila sklicana še ena, izredna seja, ki so se je udeležili vsi škofje, katerim so pozno zvečer sporočili, da morajo ostati v Rimu. Papež je na izredni seji sporočil „očetom“, da bo podrobno proučil številne „juxta modum“, ki zadevajo bistvo zaključnega dokumenta in da bo o tem izrekel svoje mnenje. Podobno se je zgodilo tudi glede posebnega poziva duhovnikom s sinode, ki so ga škofje že nekajkrat popravili in dopolnili med razpravo.

Poziv sam, ki zadeva zelo delikatno področje odnosa med duhovništvom in škofi, je izzval med škofi in kardinali še precejšnje zanimanje in diskusije, ki pa jih je spet zamrznil poseg Pavla VI. Ta je namreč en dan prej imel govor o istih odnosih, kar seveda ni moglo biti slučajno, in pri tem v bistvu poudaril svojo znano „voluntaristič-

no“ tezo. Ta, ki je prevladala tudi glede osnovnega vprašanja, kako naj se vodi katoliška Cerkev, postavlja načelo, da je papeško prvenstvo potrjeno in iznad vsakršnega dvoma, da pa lahko papež, kot vrhovni poglavar v Cerkvu, dobrohotno popusti škofom in jim dovoli, da mu svetujejo. Škofovska sinoda ostane torej zgolj posvetovalen organ, od papeške dobrohotnosti je odvisno, če bo lahko sodelovala pri učinkovitem vodstvu Cerkve.

Podobno je glede duhovnikov, glede katerih pa je zadeva celo še ostrejša. Glede odnosa škofov z duhovništvom je sploh značilno to, da nastopajo tudi zagovorniki kolegialnosti, to je teorije, ki se sklicuje na evangelijsko izročilo skupinskega vodenja Cerkve, do duhovnikov še kar samoblastniško. Redki so primeri kardinalov ali škofov, ki bi do duhovnikov imeli odnos, za katerega bi lahko rekli, da je načelen — kolegialnost in bratstvo. Škofje se pogostokrat v svojem odnosu do duhovnikov sklicujejo na avtoriteto in karizmatično oblast, ki naj izhaja iz tradicije Cerkve same.

Seveda se jim je tokrat maščevalo, ko so postavili vprašanje kolegialnosti pri vodenju Cerkve na sinodi sami. Papež Pavel VI., ki je od koncila dalje vztrajno iskal zavezništvo z bolj konservativnimi krogi in rimski kuriji in vzporedno s tem prehajal od stališč koncilске odredbe „Lumen gentium“ (ki govori o enotnosti v pastirstvu in službi božjemu ljudstvu) k bolj zakrknjenim stališčem, ki so jih zagovarjali nekateri starejši, predvsem italijanski kolje, kot so Ottaviani, Siri (ta je dal izobčiti iz Cerkve sto mladih katoličanov, ker so se navduševali za kolumbijskega duhovnika Camilla Torresa, čigar herezija je bila v tem, da je

postal in umrl kot partizan), Florit in več drugih. Vedno bogatejši razpravi, ki je sledila koncilu, je papež moral zoperstaviti lastno avtoriteto, mašiti vrzeli, zahtevati enotnost za vsako silo. Niso slučajni v tej luči nekateri nedemokratski nastopi zoper vidnejše jezuitske in salezijanske teologe.

Toda škofje, zbrani na sinodi, se niso odpovedali v vsem, kljub protislovnosti lastnih zahtev (kakor so to jasno ugotovili duhovniki „oporečniki“, ki so se zbrali na svoji evropski konferenci v Rimu) z odnosom, ki vlada med njimi samimi in duhovščino, ki si jo podrejuje. Kako moreš zahtevati kolegialnost v kasti, kateri pripadaš — menijo „oporečniki“ — če pa nisi brat in enak duhovnikom, ki so v vodenju najosnovnejše cerkvene ustanove, to je župnij, odnosa hierarhije z božjim ljudstvom, bolj potrebni pastirske enotnosti in tebi bližji od papeža samega.

Po večkratnih papeževih posegih v razpravo med škofi, ki so bili v veliki večini nagnjeni k sprejemu načela o kolegialnosti, so morali škofje, pod pritiskom zagovornikov papeške avtoritete, sprejeti megleno izjavo, v kateri ga milostno prosijo, naj „se ne odreče svojemu pastirstvu in naj pri tem sprejme ponudbo škofov po sodelovanju“. Vse je torej odvisno od papeža, ki lahko te predloge sprejme ali ne.

Ob začetku sinode je bilo v tisku rečeno, da je dilema med vprašanji, če naj bo Cerkev „absolutna“ ali „ustavna in parlamentarna“ monarhija. Na svojem zboru zbrana hierarhija je — spričo neenotnosti, ki jo je bilo treba prikriti javnosti in še bolj neenotnemu „božjemu ljudstvu“ — odgovorila da bo v tej prehodni dobi monarhija v Cerkvu „prosvetljena“.

(Po „Primorskem dnevniku“)

Nekaj novic iz Pliberka

V nedeljo 16. novembra bo Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku v dvorani gostilne Schwarzl spet posredovalo lepo jesensko kulturno prireditev. V gosteh bo imelo pevski zbor „Ivan Cankar“ iz Celja; zapeli pa bodo tudi domači pevci.

Pevski zbor „Ivan Cankar“ bo nastopil pod vodstvom profesorja Marijana Lebiča. Pevski zbor „Ivan Cankar“ je kvalitetno izredno dober in je na področju vokalne glasbe dosegel že velike uspehe doma in v tujini. Zasluge za visoko raven zbora ima brez dvoma njegov

zborrowodja Lebič, ki izhaja iz glasbeno znane družine. Kdor se vsaj nekoliko zanima za zborovsko glasbo, potem bo takoj vedel, kdo bo v Pliberku nastopil in te edinstvene prilike gotovo ne bo zamudil. Za naše obiskovalce, posebno tiste iz Libuče, pa bo gostovanje celjskega zbora zanimivo tudi zaradi tega, ker je njegov vodja takorekoč njihov rojak, saj je njegova mati bila doma v Libučah in starejši se dobro spominjamo Linhartove Nežike, ki se je pozneje poročila na Prevalje.

Že danes vabimo ljubitelje zborovske glasbe, da se tega koncerta udeležijo, da s svojim obiskom pokažejo kulturno raven in ljubezen do naše slovenske pesmi.

Po koncertu bo godalna skupina iz Celja, ki bo prišla s pevci, igrala za ples in skrbela za dobro razpoloženje, tako da bo vsak lahko prišel na svoj račun, zlasti mladina. Torej 16. novembra nasvidenje v dvorani Schwarzl v Pliberku. —

Prejšnji četrtek je okrajni žandarmerijski inšpektor Franc Erhardt praznoval štiridesetletni jubilej svojega službovanja kot žandarmerijski uradnik. Več kot polovico svojih službenih let je odslužil pri nas v Pliberku. V teh letih je v svojem poklicu tudi dobro napredoval in nazadnje bil imenovan za okrajnega žandarmerijskega inšpektorja.

Inšpektor Erhardt zaradi svoje zglede korektnosti uživa v Pliberku in okolici velik ugled med prebivalstvom ne glede na strankarsko ali narodno pripadnost posameznika. Vsi ga cenijo zaradi njegovega pravičnega ravnanja bodisi v službi ali kot zasebnik. To njegovo lastnost znajo posebno dobro ceniti njemu podrejeni uradniki.

Ob svojem jubileju je bil inšpektor Erhardt deležen številnih čestitk s strani poklicnih kolegov, predstavnikov občine in nadrejenih organov. Čestitkam se pridružujemo tudi mi in želimo, da bi inšpektor Erhardt tudi v bodoče tako uspešno opravljal svojo odgovorno službo.

Z veseljem smo v Pliberku pričakovali izgradnjo ceste na mejni prehod Holmec. To je posebnega pomena prav sedaj, ko je cesta z jugoslovanske strani takorekoč že dograjena in bo izgradnja ceste z obeh strani omogočala hitrejši in varnejši promet preko tega mejnega prehoda, ki v zadnjem času resni več ustrezal velikemu prometu, ki se je odvijal v obe smeri. —

Galerija Wernerja Berga v Pliberku je zaprla svoja vrata. Pravi, da je prihodnje leto ne bodo več odprli, kar bi bilo zelo škoda, ker se je galerija zelo dobro obnesla in tudi Pliberk bi bil prikrajšan za kulturno zanimivost mesta. Galerija je tudi letos zabeležila lepo število obiskovalcev, saj jo je obiskalo 4000 oseb, skupaj pa so v času njenega dveletnega obstoja zabeležili že okrog 10.000 obiskovalcev.

Slovensko prosvetno društvo „Edinost“ v Pliberku

vabi na

pevski koncert

ki bo v nedeljo 16. novembra s pričetkom ob 20. uri v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku.

Gostoval bo pevski zbor „IVAN CANKAR“ iz Celja, ki ga vodi znani glasbenik in dirigent prof. Marijan Lebič; nastopil pa bo tudi pevski zbor SPD „Edinost“ iz Pliberka

Po koncertu bo instrumentalni ansambel iz Celja igral za ples. Ljubitelji lepe pesmi in dobrega razpoloženja prisrčno vabljeno!

O d b o r

Že sedaj pripravljajo prihodnji sejem v Celovcu

Nadzorni odbor celovškega sejma se je, kot poroča tiskovni oddelk sejemске direkcije, na svojih zadnjih dveh sejah bavil s pripravo prihodnjega avstrijskega lesnega in celovškega sejma, ki bo v času od 6. do 16. avgusta 1970.

Ob navzočnosti prezidenta celovškega sejma, župana Ausserwinklerja, in drugih članov sejemskega vodstva je nadzorni odbor sklenil, da bo sejem izveden v dosednji obliki, to je avstrijski lesni sejem združen s celovškim blagovnim sejemom, vendar naj bi delitev obeh sejemskih prireditev v prihodnje bila bolj razločna.

V okviru avstrijskega lesnega sejma odnosno strokovne razstave bo sta tudi prihodnje leto obratovala moderno urejena poučna objekta — žaga in mizarška delavnica. Na obeh področjih bodo razstavljeni in pokazani najnovejši dosežki v industriji lesne obdelave. Organizatorji prihodnjega sejma se bodo trudili, da bi za razstavo pridobili tudi podjetja, ki doslej še niso sodelovala, bi pa razstavi lahko dali še bolj popolno sliko. Pri tem so mišljeni zlasti proizvajalci lesenih igračk, pohištvena podjetja, proizvajalci opreme za šole in otroške vrte itd.

Za prihodnje razstavo bodo preuredili tudi nekatere objekte na razstavišču. S tem ukrepom bodo pridobili še več prostora, predvsem v predelu zapadno od mestne hale. V mestni hali bodo zgradili dvigalo za tovore, tako da bodo razstavljalci lahko brez težav prevažali in nameščali svoje eksponate, kar je prej vedno povzročalo precej komplikacij in izgubo časa. To bo zelo ugodno tudi za prihodnje turistično razstavo „GOST“, ki se po večini odvija v 1. nadstropju hale.

Kot vsako leto, bo tudi prihodnja sejemška prireditev prizorišče mednarodnih zborovanj in srečanj. Poleg

tradicionalnega zborovanja novinarjev lesnega gospodarstva bo v Celovcu že drugič prirejen avstrijsko-italijanski lesno-trgovinski dan. Prvič pa bodo v Celovcu ob tej priložnosti zborovali strokovnjaki FAO/ECE iz Zeneve in generalne direkcije avstrijske gozdarske zveze, ki bodo razpravljali o transportu lesa v hribovitih predelih.

Prireditelji sejma v Celovcu so se odločili spremeniti dosednji simbol sejma ter so ga nadomestili z novim, bolj modernim. Osnutek za novi simbol je izdelal absolvent dunajske grafične šole Mörth. Novi simbol ponazarja kompozicijo velike črke H, ki je oblikovana v koroških deželnih barvah. S tem v zvezi je bila potrebna tudi nova grafična oprema propagandnega materiala za celovški sejem, ki jo je pravtako izdelal grafik Mörth.

LUTKOVI ODER

vabi na predstavo lutkovne igre

„TEŽAVE PETERŠILČKOVE MAME“

ki bo v nedeljo 9. novembra po drugi maši v dvorani pri cerkvi na Radišah

ob 3. uri popoldne v gostilni Pranger v Zmoticah pri Brnci.

Vabijo igralci

Hodiše

Ker sem v poročilu o gostovanju pevskega zbora „Stol“ iz Kamnika v Plešerki (objavljeno v zadnji številki Slovenskega vestnika) opazil, da ni bilo čisto popolno, želim le-to nekoliko dopolniti.

Pevski zbor „Stol“ šteje 35 pevec in je včlanjen v Delavsko prosvetno društvo „Svoboda“ v Duplici pri Kamniku. Zapisano je bilo, da je koncert tega zbora bil izredno dobro obiskan. Zasluga za tako odlično organizacijo tega gostovanja gre predvsem našemu domačemu zborovodji Valentinu Pavliču, ki je res vložil veliko truda, da je prireditev povsem uspela. Valentin Pavlič je gostom izrekel tudi dobrodošlico in zahvalo za posredovani kulturni užitek. Miha Schöttl je izvedel napovedovanje posameznih pesmi, medtem ko je Kori Pörsch iz Skofcih poskrbel za humoristične vložke.

Ob slovesu je zborovodja Kvan-toš izrazil željo, da bi pevski zbor „Stol“ tudi v bodoče sodeloval z društvom „Zvezda“ v Hodišah.

Zapisati še moramo, da je koncert obiskal tudi Pavle Kernjak, ki je bil deležen prisrčnega sprejema med udeleženci prireditve.

Ob koncu še to, da smo tokrat pogrešali predstavnika SPZ, ki je sicer vedno redni gost naših prireditev.

Obiskovalec koncerta

KOLEDAR

Petek, 7. november: Engelbert
Sobota, 8. november: Bogomir
Nedelja, 9. november: Teodor
Ponedeljek, 10. november: Andrej
Torek, 11. november: Martin
Sreda, 12. november: Martin
Četrtek, 13. november: Serafin

DELAJSKO KULTURNO-PROSVETNO DRUŠTVO „SVOBODA“ MENGEŠ

uprizori komedijo v dveh dejanjih

Nikolaj V. Gogolj:

Ženitev

v nedeljo 16. novembra 1969 ob 14.30 uri v farni dvorani v Št. Jakobu v Rožu in ob 19.30 uri v farni dvorani v Škocijanu.

Režija: MAKS FURJAN

Prevedel: JOSIP VIDMAR

Kostumi: SNG Ljubljana

Teh. vodstvo: Slavko Pišek

Vabi Krščanska kulturna zveza v Celovcu

Št. Janž v Rožu

Občina Svetna vas, ki zajema vasi Svetno vas, Št. Janž, Podsinjo vas in Rute, je letos že tretjič priredila dan starih.

Pobuda, ki jo je dala občina, je zelo razveseljiva, da ta prireditev res dosega svoj namen, namreč, da se na ta dan spomnimo naših starih in jim tako izkažemo hvaležnost za njihov trud in delo, ki so ga doprinesli v svojem življenju.

Prvi dan starih, ki je bil leta 1966, je občina priredila v gostilni Tišler v Št. Janžu. Povabljenim je nudila malo zakusko, domači pevci in pevke pa so poskrbeli za pester kulturni spored v obeh deželnih jeziki, medtem ko je za povezavo poskrbel Willi Rudnigger, ki je bral svoje šaljive verzice. Tudi naslednje leto je občina v gostilni pri Gašperju našim starim priredila lep in pester spored, v katerem so spet sodelovali naši pevci in pevke ter mladina, ki so svoje točke izvajali dvojezično. Tudi Rudnigger je spet izvedel povezavo v nemškem jeziku. Lansko leto je dan starih za-

radi finančnih težav v občini izpadel.

Razumljivo je, da so se naši dedje in babice letos posebno razveselili, ko jih je občina spet povabila na proslavo, tokrat v Činkovcovo gostilno v Št. Janžu. Povedati moramo, da se je gostilničar zelo potrudil in za goste pripravil res zelo okusno hrano, tako da so naši stari tozadevno bili zelo zadovoljni. Manj zadovoljni pa so tokrat bili s programom prireditve, ker je bil v celoti izveden v nemškem jeziku. Nastopil je pevski zbor iz sosednje občine, napovedovalec pa je prišel iz Pliberka. Ne vemo, zakaj tokrat ni bil povabljen domači pevski zbor, ki se je vsa leta trudil, da je zapel tudi nekaj nemških pesmi, tako da je spored bil dvojezičen, čeprav petindevetdeset obiskovalcev te prireditve, to so naši stari, govorijo izključno samo slovensko.

Dejstvo je, da izrinjenje slovenske besede in pesmi s take prireditve ne služi duhu medsebojnega spoštovanja in razumevanja obeh narodov, ki živita v naši deželi.

TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA BRALCEV - TRIBUNA B

Ali imamo koroški Slovenci res že preveč pravic?

V zadnjem času se spet množijo glasovi, ki dopovedujejo, da imamo koroški Slovenci baje že preveč pravic, da jih imamo celo več kot večinski narod v deželi. Takih „resnic“ smo sicer že vajeni, saj vemo, da so na delu posebne organizacije, katerih delovanje se izčrpa v tem, da vodijo gonjo proti Slovincem ter blažijo njihov boj za doseg pravic, ki so jim bile zajamčene v državni pogodbi. Toda v zadnjem času opažamo, da prihajajo taki čudni glasovi tudi s strani ustanov, od katerih bi bilo, kar zadeva slovensko narodno manjšino na Koroškem, če že ne naklonjenosti pričakovati vsaj objektivno poročanje. Zato je potrebno, da opozorimo na nekatera vprašanja, o katerih slišimo, da so že rešena in celo preveč širokogrudno urejena, v resnici pa slej ko prej odprta, pereča.

Na področju obveznega šolstva imamo zakon, ki formalno tudi slovenskim otrokom zagotavlja pouk v materinem jeziku, vendar le tedaj, če starši otroka posebej prijavijo k dvoje-

se dogaja, da proti njej ravna celo njeni najbolj goreči zagovorniki, čim ta „najbolj demokratična odločitev“ ne odgovarja njihovim enostranskim nacionalističnim načrtom. Tedaj namreč zelo hitro pozabijo na svoje lastne argumente in se poslužujejo najrazličnejših oblik pritiska, da bi omajali odločnost slovenskega človeka.

Zakaj takrat, kadar je govora o „širokogrudni“ ureditvi manjšinskega vprašanja, povsem zamolčijo očitne diskriminacije, ki so jim izpostavljeni koroški Slovenci? Če bi hoteli naštevati vse izpade proti posameznikom in proti slovenskim ustanovam, bi morali napisati obširno kroniko. Samo iz najboljše preteklosti lahko navajamo pestro kolekcijo — od zločinskih odstranjevanj slovenskih napisov z zadržanih poslopij v Dobrli vasi in Velikovcu mimo izpadov ob prireditvi kmečke mladine v Žitari vasi pa do ogabne šovinistične manifestacije ob slovenski gledališki prireditvi v Velikovcu. Poleg takih občasnih izgrediv pa velja omeniti zlasti še nenehne zahteve po tako imenovanem ugotavljanju manjšine, in to v deželi, kjer slovenski ljudje že dolga stoletja živijo kot avtohtono prebivalstvo. Pri vsem tem igrajo posebno vlogo razne publikacije, ki se sklicujejo na domovinska čustva, v resnici pa niso nič drugega kot glasila najbolj zagrizenih nacionalistov, katerim služijo kot orodje pri njihovem podžiganju narodnostne mrznje in s tem pri kaljenju miru v deželi.

Iz istih krogov je slišati tudi napade na slovensko gimnazijo v Celovcu, češ da njena ustanovitev daleč presega obveznosti, ki jih je prevzela Avstrija do koroških Slovincov. Toda za-

kaj ob taki priložnosti ne omenijo tudi druge plati tega vprašanja, namreč dejstvo, da slovenska gimnazija še vedno nima lasnega poslopja in je verjetno edina srednja šola v Avstriji, ki ima že dvajset let neprenehoma popoldanski pouk.

Vsaka šola ima svojo knjižnico in se učitelji trudijo, da se je otroci tudi poslužujejo. Tudi na dvojezičnem ozemlju, torej v šolah z dvojezičnim poukom so knjižnice. Toda kje so v teh knjižnicah tudi slovenske knjige? Le redke so take izjeme in še tam slovenski del knjižnice ni le skromen po obsegu, marveč tudi povsem zastarel po vsebini, tako da za sodobni pouk ne more biti več primeren. Kje so vzroki za take razmere? Prav tako se lahko vprašamo, zakaj na šolah, ki jih v pretežni večini ali izključno obiskujejo otroci iz slovenskih družin, ni več prijav k dvojezičnemu pouku? In kje je krivda, da v krajih, kjer je še pred dobrim desetletjem bila slovenščina skoraj izključni občevalni jezik, danes skoraj ni več slišati slovenske besede?

To so dejstva, ki so značilna za današnje stvarnost, namreč za isto stvarnost, o kateri je slišati, da manjšina ogroža večinski narod; za isto stvarnost, ki je rezultat baje preveč širokogrudne manjšinske zaščite!

Mislím, da bi spričo take stvarnosti morali napraviti ustrezne zaključke na obeh straneh. Manjšina se mora zavedati, da si bo le z vztrajnim delom in bojem zagotovila obstoj in razvoj. Večinski narod pa bi moral priti do spoznanja, da obstoj drugega naroda in njegove kulture za deželo ni breme, marveč obogatitev; temu primerni bi morali biti medsebojni odnosi.

S. K.

OPOMBA UREDNIŠTVA

V rubriki „Tribuna bralcev“ objavljamo od časa do časa dopise bralcev našega lista, pri tem pa izrecno ugotavljamo, da v posameznih prispevkih izraženo mnenje ni nujno tudi mnenje uredništva.

zičnemu pouku, kljub temu, da manjšinska določila državne pogodbe takih prijav ne predvidevajo. Kot argument za tako ureditev služi tako imenovana „pravica staršev“, ki je v demokratični državi menda najvišje načelo. Vendar je ta pravica staršev višek demokratičnosti le tedaj, kadar služi v protislovenske namene, saj

VELJA ŠE POSEBEJ ZA PREBIVALCE AMERIKE:

ŽIVLJENJA POT JE KRATKA...

V Združenih državah Amerike so ljudje prepričani, da so oni tisti srečni narod, ki živi najbolj dolgo. Pa tudi sicer je v svetu splošno razširjeno mnenje, da je življenjska doba v Ameriki posebno dolga. Vendar to ni res. Res je, da potrošijo Američani veliko, da dajejo vse, kar zmorejo, da bi čim bolj dolgo živeli. Toda to še ne pomeni, da je njihovo življenje resnično najdaljše.

Ko se Američan rodi, se mu obeta v povprečju 66,8 leta življenja. To povprečje seveda ni majhno, če pomislimo, da znaša povprečje na primer v Latinski Ameriki le nekaj nad 40 let, v nekaterih krajih sveta pa celo manj, saj je povprečje Indije ob koncu zadnje vojne znašalo komaj 24 let in pol. Toda kljub temu je ameriško povprečje ko-

maj na 26. mestu na svetovni lestvici življenjske dobe, kot izhaja to iz statistike Svetovne zdravstvene organizacije. Ženske živijo v Ameriki dalj kot moški, kar je star pojav in že davnaj ugotovljeno dejstvo. Medtem ko za Američana velja že omenjeno povprečje 66,8 leta, velja za Američanko povprečje 73,7 leta. Kljub temu pa Amerika tudi s svojim „ženskim“ povprečjem zavzema šele 12. mesto v svetu.

Katere so tiste države, katerih prebivalci živijo dalje kot Američani? Kar zadeva moške, je na prvem mestu Švedska s povprečjem 71,6 leta. Sledi ji sosedna Norveška, ki ima povprečje 71,32 leta. Tudi Holandska s povprečjem 71,1 ne zaostaja dosti, medtem ko živi moški na Islandiji v povprečju 70,7 leta, prebivalec Izraela 70,52 in Danec 70,3 leta. Zanimivo je, da celo Grk živi nekoliko dalje od Američana in prav tako Španec, Nemec, Francoz, Čeh ali Slovak, Bolgar, Avstralec in še marsikdo drug, saj je v tem oziru pred Američani kar 25 narodnosti. Nekoliko drugače je pri ženskah. Najbolj dolgo živijo Nizozemke, za katere velja povprečje 75,9 leta. Za njimi pridejo Švedinje s povprečjem 75,7 leta, nato Norvežanke (75,57), Francozinje (75,1) in Islandke, ki v povprečju dosežejo 75 let starosti. Dalje od Američank pa živijo tudi še Švicarke, Britanke, Avstranke, Novozelandske in prebivalke Sovjetske zveze, za katere velja povprečje 74 let.

Zakaj pa se življenjska doba v Ameriki kljub vsemu bogastvu te najbogatejše dežele na svetu ne podaljša? Sirokovnjaki navajajo na prvem mestu smrtnost otrok. V Ameriki znaša smrtnost otrok v prvem letu življenja 2,37 odstotka. Najmanj 12 dežel na svetu beleži nižjo smrtnost; med temi je na prvem mestu Švedska, ki ima za skoraj 50 odst. nižjo smrtnost otrok, saj pride na Švedskem komaj 1,26 % smrti otrok v prvem letu življenja. Na Islandiji znaša 1,37 %, na Nizozemskem 1,47 %, na Finskem 1,5 %, na Novi Zelandiji 1,77 % itd.

Prihodnost tekočih kristalov

Zamislite si veliko okno v hiši, ki se le s pritiskom na gumb spremeni v neprozorno okno. Ali pa stensko uro, ki ni debelejša od varnostnega stekla na zapetnih urah in ki kaže ure brez šumov ali tiktakanja. Ali pa majhen zaslon, ki kaže obraz človeka, ki telefonira, četudi ni nikogar doma, ki bi vzdignil slušalko. Takšne reči bi morda lahko sodile v kak prodajni katalog 21. stoletja, toda ameriški znanstveniki, ki delajo za veliko firmo RCA, pravijo, da so skoraj tak katalog že začeli pripravljati. To je le nekaj izdelkov, ki jih obeta uporaba tako imenovanih tekočih kristalov v elektrotehniko.

Gre za organske spojine, katerih sestavni elementi so ogljik, dušik, vodik in kisik in ki spominjajo na navadne tekočine. Vendar pa je njihova pravilna molekularna struktura čisto podobna strukturi trdnih kristalov, na primer kristalov diamanta, kremenca, sljude. Taki kristali niso nič novega, pač pa je novo to, da so znanstveniki šele pred nedavnim ugotovili, da pod električno napetostjo odbijajo svetlobo. Čim višja je napetost, tem večja je odbojna moč. Najprej se je ta „elektro optični učinek“ pokazal samo v laboratorijih, ker so kristali reagirali na električno napetost samo pri določenih visokih temperaturah, zdaj pa so ameriški znanstveniki, potem ko so preskusili kakih sto spojin, izdelali kristal, ki reagira podobno kot v prej omenjenih primerih že pri nižji električni napetosti ob veliko nižjih temperaturah.

Ameriški znanstveniki menijo, da so s tem napravili prvi korak na področje, na katerem bodo lahko s novo tehniko popolnoma spremenili na primer dosedanj sistem semaforov pa plošč, ki kažejo športne rezultate, komandnih plošč v avtomobilih in letalih. Za pozneje pa si obetajo, da bodo lahko dosegli tudi to, da bodo televizijski sprejemniki, katerih zasloni bodo iz tekočih kristalov, tako tanki kot knjiga, razen tega pa tudi tako svetli, da bo moč na njih gledati programe tudi na blešččem soncu kopaljšč.

DROBNE ZANIMIVOSTI

● Neka ameriška medicinska revija je poročala o neverjetnem primeru, kaj vse so našli v želodcu operiranega pacienta. Bolnik je težil, da mu otekajo noge, toda po pregledu so ga nujno operirali in izvlekli iz njega: 3 kleščice, 3 rožne vence, 16 svetinjc, 88 kovancev, 4 pincete, 39 pilc za nohte, 1 zapustnico, 1 ogrlico, 3 člene verige, 26 žebjive in še kos kovine.

● Prve mošeje so gradili predvsem zato, da bi imeli verniki v njih utrjeno zatočišče pred sovražniki. Velike in mogočne so bile samo v deželah, ki so jih zavajevali

mohamedanci, medtem ko so bile v Arabiji skromne in nepomembne.

● Morske gobe so lahko moškega ali ženskega spola; slednje laže enocelična jajčeca.

● Lastnost magnezija, da bliskovito zgori in da pri tem močno svetlobo, so mnogi let uporabljali pri fotografiranju v premalo svetlih prostorih, v vojni tehniki pa izkoristili za svetleče so naboje in vžigalne bombe.

● Navada, da nikoli gostu ne natočimo prve pijače iz steklenice, sega nazaj v srednji vek, ko je bilo treba s tem, da je gostitelj

prvi natočil pijačo sebi, prepričati ostale, da ni zastrupljen.

● Izstrelki prvih topov so bili dokaj različni: skale, kamni, sulice, bruna in celo tleči storži. Šele v 14. stoletju so se pojavili kroglasti izstrelki, sprva kamniti, pozneje pa kovinski.

● Indijanci rodu Dakota so poznali zdravilne parne kopeli, podobne finski savni. Pacient je zlezal v košaro iz vrbovih šib, ki so jo položili na volike razbojlene kamne; te so potem polili z vodo, kar je dalo obilno paro.

Strašna kronika potresov

Nedavni potres v Banjaluki je spet opozoril na vrsto nesreč, ki so od človeštva zahtevale že ogromne žrve. Tukaj ne nameravamo govoriti o vseh tistih neštevitih potresih, ki se na svetu dnevno dogajajo, marveč hočemo navesti le največje potresne katastrofe, ki so se zvrstile v minulih stoletjih in desetletjih in pri katerih so bile številke smrtnih žrtev pretresljive.

Leta 1290	— Čilhi, Kitajska	— 100.000 mrtvih
Leta 1556	— Šensi, Kitajska	— 830.000 mrtvih
Leta 1667	— Kavkaz, Sovjetska zveza	— 80.000 mrtvih
Leta 1693	— Catania, Italija	— 60.000 mrtvih
Leta 1737	— Kalkuta, Indija	— 300.000 mrtvih
Leta 1755	— Lisbona, Portugalska	— 60.000 mrtvih
Leta 1908	— Messina, Italija	— 75.000 mrtvih
Leta 1920	— Kansu, Kitajska	— 180.000 mrtvih
Leta 1923	— Tokio, Japonska	— 143.000 mrtvih
Leta 1932	— Kansu, Kitajska	— 70.000 mrtvih
Leta 1933	— Japonska	— 100.000 mrtvih
Leta 1935	— Indija	— 60.000 mrtvih
Leta 1935	— Kveta, Zahodni Pakistan	— 25.000 mrtvih
Leta 1939	— Čile	— 30.000 mrtvih
Leta 1940	— Turčija	— 30.000 mrtvih
Leta 1949	— Ekvador	— 2.000 mrtvih
Leta 1953	— Iran	— 1.000 mrtvih
Leta 1954	— Orleansville, Alžirija	— 1.400 mrtvih
Leta 1956	— Severni Afganistan	— 2.000 mrtvih
Leta 1957	— Severni Iran	— 2.500 mrtvih
Leta 1960	— Agadir, Maroko	— 12.000 mrtvih
Leta 1960	— Čile	— 2.000 mrtvih
Leta 1962	— Severni Iran	— 11.000 mrtvih
Leta 1963	— Skopje, Jugoslavija	— 1.100 mrtvih
Leta 1965	— Čile	— 400 mrtvih
Leta 1966	— Vzhodna Turčija	— 2.500 mrtvih
Leta 1968	— Iran	— 20.000 mrtvih

Drugi trdijo, da Američani trošijo preveč denarja za pomembne raziskave in zanemarjajo druga prav tako pomembna znanstvena področja. Tretji spet govore o posledicah etničnega križanja prebivalstva, kar da negativno vpliva na dolgo življenje, ker najdalje žive baje bolj homogeni narodi. Spet drugi pravijo, da je razmeroma kratkemu, vsekakor pa krajšemu povprečnemu življenju kriv prebogati način prehrane, čemur je

treba dodati tudi izredni napor, ki ga zahteva ameriški način življenja.

Med zagovorniki te teze je tudi dr. Eugene Henderson, direktor ameriške revije, ki se ukvarja z vprašanji genietrije (to je preučevanje in zdravljenje starostnih bolezni). „Amerika je znana po naglem ritmu, pravi ta izvedenec, v Ameriki so ambicije tolikšne, da podobnih ne srečamo nikjer drugje na svetu. Vsakdo hoče postati čimprej bogat, vsakdo hoče zaslužiti čimveč, vsakdo hoče biti večji. Zaradi tega napetost, naprežanje, krajša življenje.“

Če je res, da si Američani s tem svojim načinom življenja kopljejo prerani grob, potem bi bilo iz tega mogoče sklepati, da bi si mogli s svojo zavzetostjo, če jo pravilno usmerijo, življenje tudi podaljšati. Tega mnenja je profesor Denham Harman z univerze v Nebraski, ki pravi, da je treba starost pripisati reaktivnim molekulam, ki se sproščajo pri rednem kemičnem življenjskem procesu in katerih učinek je za organizem škodljiv. Vendar izraža upanje, da se bo z novo dieto, z novim načinom prehrane mogla življenjska doba v Ameriki podaljšati najmanj za pet let.

LADISLAV GRAT - KIJEV

Pot čez Dravo

(Odlomek iz knjige „V metežu“)

Bili smo na Olovcu in sredi priprav na napad na sovažnika, ko me je dosegel telefonski poziv z glavnega štaba. Tistega večera v juniju 1944 smo se pripravljali na napad na Križko vas v bližini Višnje gore. Ko sem prišel iz oficirske šole, sem postal komisar tankovskega odreda pri glavnem štabu; v napad na Križko vas naj bi šla tudi naša dva ali trije tanki.

Klical me je komandant Stane. Nemudoma sem moral izročiti vse svoje posle Janku Šišku. Komandant Stane me je čakal. Takoj sem vedel, da gre za tisto posebno nalogo, ki mi jo je bil že omenil, ko mi je dejal, da bom moral spet proti Koroški in morda še naprej.

Staneta sem našel v kmečki hiši, kjer je bil nastanjen štab. Kakor po navadi je mirno stopal po izbi, opremljeni med drugim tudi z velikim radijskim aparatom; iz njega se je pravkar oglašala koncertna glasba. Ko sem vstopil, se je Stane naglo obrnil k meni in rekel

„Kijev, prvi slovenski partizan si, ki greš s sovjetskimi in avstrijskimi partizani v Avstrijo!“

Napeto sem prisluhnil.

„Razmere na Koroškem dobro poznaš,“ je nadaljeval. „Poznam te kot starega, zanesljivega partizana, zato sem se pri tej nalogi odločil zate.“

Obstal je pred menoj, razkoračen in s pogledom ostro uprtim vame:

„Zdaj pa nekaj, Kijev!... Gre za politično stvar in važno je dvoje: Če kateri teh ljudi pade, preden pride do Drave, boš ob glavo!... Vrhovni štab mi je dal nalogo, da spravimo te ljudi žive do Drave. Ti s svojo glavo od-

govarjaš za njihova življenja... Dal ti bom napisano pooblastilo in do Drave naše spremstvo. Glej, da bo vse tako, kakor je treba, in se mi boš upal pogledati v oči, ko se vrneš!“

Spet je začel hoditi po izbi, a pogled mu je postal mehkejši, ko je rekel:

„Pojdi zdaj in se javi ruski misijil Sprejel te bo podpolkovnik Patrakalciev, šef misije. Tam ti bodo dali vsa nadaljnja navodila.“

Patrakalciev me je ljubeznivo sprejel.

„Vso to zadevo ima v rokah major Berzin,“ je rekel in vzdignil slušalko. Poklical je majorja Berzina. Ko je prišel, naju je podpolkovnik seznanil. Med pogovorom mi je dal nekaj dolarjev in mi naročil, naj kupim vina za fante, ko pridejo. Naj ne pijejo vode.

Berzin se je takoj lotil dela. Povedal mi je, da bom vodil v Avstrijo diverzantsko skupino AVANTGARDA. Poklical je tovornjak, na pogon z lesnim ogljem, in nekaj borcev, da so natovarili orožje in popolnoma nove nemške uniforme, ki so jih imeli spravljene na sedežu ruske misije. Vso akcijo je zagrinjala nekakšna skrivnost. Tudi tu so mi zabičali, kakor že prej na glavnem štabu, da je potrebna največja konspirativnost.

Sredi noči smo se odpravili s tovornjakom proti Mavrlenu v vas Tanča gora. Ustavili smo se na dvorišču bogate kmetije. Pobrli smo s tovornjaka orožje in uniforme; naštel sem šestindvajset brzostrelk, dve nemški strojnici in dve ostriostrelni puški — nič navadnega orožja. Vse to smo pri hiši skrbno vskladili.

Ko sem naslednje dni čakal lam na svojo skupino, sem kupil sodček vina in nekaj potrebščin. Čakal sem več dni, preden je rusko letalo pripeljalo prvo skupino diverzantov. S padali se je spustilo sedem ali osem borcev. Med njimi je bil komandir Ferdinand, po rodu Avstrijec iz Gradca; že pred vojsko je ob znanem puču na Dunaju pobegnil v Moskvo. Tudi komisar Fedja je bil Avstrijec. Boris, pomoč-

nik komandirja, je bil Rus iz Moskve. V tej skupini je bil tudi telegrafist, prav tako po rodu Avstrijec. Vsi pa so bili izkušeni komunisti in španski borci.

Naslednje dni je prihajala skupina za skupino, neke iz Ukrajine, se s padali spuščala na določenem kraju in se od tam prebijala do Tanče gore. V zadnji skupini sta se dva pri spuščanju ponesrečila; precej hudo ranjeno telegrafistko in Avstrijca so morali odpraviti v partizansko bolnišnico. Upali smo, da ju bodo kmalu pozdravili, in smo ju čakali.

Minil je skoraj že mesec, odkar sem pohajkoval po Tanči gori. Medtem se je bila začela sovražnikova ofenziva na osvobodeno ozemlje — divjala je bitka za Metliko. Novi tovariši so bili zadržani, samo če smo zapeli, se mi je zadelo, da so hipoma padle pregrade med nami. Prisluškoval sem ruski govoric in opazoval obraze...

Telegrafistka in Avstrijec sta bila huje ranjena, kakor smo mislili spočetka. Sredi julija smo dobili ukaz za odhod. Namesto osemindvajset ljudi nas je bilo pripravljenih šestindvajset.

Tik pred našim odhodom so prišli v Tančo goro člani glavnega štaba: Stane, Tomaž in Kidrič. Zadnjič smo iz polnih pljuč zapeli na kmetovem dvorišču. Razlegale so se ruske in španske pesmi. „Zapojmo še Čmolasko — po špansko!“ je nazadnje predlagal komandant Stane. Zapeli smo jo. Ko je pesem zamrla, me je Kidrič začudeno pogledal: „Ti vendar nisi bil v Španiji. Saj si premlad!“

Nasmehnil sem se, komandant Stane pa mu je pojasnil:

„Vsi drugogrupaši znajo zapeti to pesem v španščini.“

Zabrnel je tovornjak, komandant Stane nam je dajal zadnja navodila, zadnje nasvete na dolgo in tvegano pot. In zadnje povelje:

„Vaša prva maršruta je do Jame pod Žužemberkom. Do tja potujete s kamionom. Tam čaka na vas četa za spremstvo čez mejo.“

Varujte svoje živce!

Kadar misliš, da se moraš s kom spreti, ali če kdo drugi to misli, počakaj en dan; drugi dan boš bolje obvladal sporno situacijo in po potrebi in možnosti tudi zmagal.

Kadar čutiš, da ti kaj posebno razdira živce, takoj prenehaj premišljevat o tisti stvari in pojdi po razvedrilo v kino, k znanec in prijatelj, nikakor pa ne zavij v najbližjo gostilno, kajti alkohol ti bo živce še bolj zrahljal.

Ne bodi preveč kritičen. Sprejmi svoje prijatelje in znance ter nadrejene in podrejene, kakršni pač so in ne zahtevaj, da bi se vsi ravnali po tebi. Poišči njihove dobre lastnosti in priznajte njihove vrline. Zavedaj se, da ima vsak človek svoje napake in da tudi ti nisi brez njih.

Če moraš vztrajati pri svoji trditvi, potem stori to čimbolj mirno in vljudno. To ti bo dalo občutek zrelosti in notranjega zadovoljstva. Če pa ni važno, pa raje popusti; s tem najboljše razorožiš nasprotnika.

Če te kaj teži, ne pretiravaj in pretehtaj, če je res tako hudo. Predvsem pa: ne nosi težav v sebi, marveč se zaupaj osebi, ki je zaupanja vredna. Skupno z njo boš gotovo prišel do rešitve. Sicer pa bo predmet skrbi izgubil svoj obseg, ko se razgovoriš.

Ne misli vedno nase in na svoje težave, marveč pogled včasih malo okrog sebe; tudi drugi imajo svoje skrbi in težave, pa jih morda bolj modro in veselo prenašajo. Pridruži se jim!

Ne zahtevaj preveč od samega sebe. Nervozni ljudje si često nalagajo preveč dela in mislijo, da brez njih ne gre. Ker ne morejo vsega natančno opraviti, jim odpovedo živci. Loti se tistega dela, za katerega imaš največ razumevanja in daru.

Delaj vedno samo eno stvar naenkrat. Nervozni ljudje se radi lotijo več stvari naenkrat in potem ničesar ne končajo. Najhuje pri tem je, da to znatno oslabi njihovo živčnost in se stopnjuje njihova nervoznost, ker so nezadovoljni sami s seboj.

Nalezljiva zlatenica

Tako imenujemo vnetje jeter, ki ga povzroča zelo majhen povzročitelj — virus. Bolezen je nevarna, ker lahko pustijo trajne okvare na jetrih, v hujših primerih pa celo povzroči smrt. Pri otrocih je bolezen navadno lahka in zato jo nekateri starši premalo upoštevajo. Znaki bolezní so lahko različni; opisali vam bomo najrazličnejše.

Bolezen se lahko začne kot gripa z nekajdnevno vročino. Človek se slabo počuti, je utrujen in brez apetita. Kmalu nato postane koža in beločnice rumene, blato sivo, voda pa temno rjava. Bolnika tišči okrog pasu, bruha in ima lahko prebavne motnje. Bolezen se prične lahko tudi s podobnimi motnjami kot pri pokvarjenem želodcu. Bolnik predvsem bruha, ima driske ali pa je zaprt. Bolezen je kaj lahko prepoznati, ko se pojavi zlatenica. Bolezen lahko prenašajo tudi osebe, ki jo same na lahek način prebolijo.

Kako se bolezen prenaša? Med boleznijo bolnik izloča z iztrebki virus, zato je način prenašanja bolezní isti kot pri drugih nalezljivih črevesnih boleznih: z umazanimi rokami, muhami, okuženo hrano in okuženo vodo. Kot pri tifusu pravimo tudi pri nalezljivi zlatenici, da je to bolezen umazanih rok.

Zato morajo bolnik in vsa okolica paziti na čistočo. Umivati si morajo roke, zlasti, ko pridejo iz stranišča in pred jedjo. Priporočljivo je z razkužilom očistiti vsak dan kljuko na vratih, sedno desko na stranišču in ročko za potezanje vode.

Med boleznijo najdemo virus tudi v krvi. Ne vemo pa, kdaj odhod izgine, zato okrevanci ne smejo nikdar postati krvodajalci. S transfuzijo krvi bi lahko prenesli tudi bolezen. Tudi s premalo razkuženimi instrumenti v laboratorijih in ambulantah je mogoče nehoti okužiti druge ljudi.

Bolezen zdravimo v glavnem z ležanjem in dieto. Otroci morajo ležati okrog 4 do 6 tednov, odrasli pa navadno več. Krvne preiskave pokažejo, če so jetra že zdrava. Dokler bruha in nimajo apetita, naj bolniki uživajo le sadne sokove, kompofo, sladkane čaje, prepečenec in obrano mleko. Ko se apetit povrne, priporočamo v prehrano predvsem jedi, ki vsebujejo beljakovine (nemastno meso, mleko, nemastne sire in jajčka) in sladkorje (jedi, pripravljene iz moke, krompirja in riža). Odsvetujemo pa svinjsko mast, svinino, salame, klobase in konzerve. Prepovedana je tudi čokolada in alkoholne pijače. Dieta naj traja približno pol leta. Po

Kaj moramo vedeti o mesu

■ Meso spada v skupino hranil, ki so telesno potrebna. Zelo je bogato z beljakovinami, brez katerih bi organizem težko shajal. Beljakovine so v večjih količinah še v nekaterih stročnicah, kot so grah in fižol, vendar so te beljakovine manj vredne od živalskih.

■ Hranljiva vrednost različne vrste mesa je prav tako različna. Svinjsko meso, ki je mast-

no, ima več kalorij od govejega. Vendar je količina kalorij manj važna od količine beljakovin. Teh pa ima goveje meso več.

■ Največ beljakovin je v konjskem mesu. Poleg tega je dobro vedeti, da je hranljiva vrednost različnih tkiv mesa različna. Mišična vlakna, oziroma meso brez žil in ostalega vezivnega tkiva, imajo več beljakovin od žilavega mesa. Najboljše je meso ob hrbtenici, medtem ko so kosi mesa blizu glave manj vredni.

■ Mladi, zdravi ljudje lahko jedo vse vrste mesa. Telo otrok in starejših oseb rabi mlado meso, prav tako okrevajoči. Zanje je najprimernejše meso kokoši, piščancev in ostale perutnine, ker so mišična vlakna tanjša in se tako meso lažje prebavlja.

■ Čeprav je meso v ljudski prehrani nujno potrebno, pa se vendar njegova vrednost često precenjuje. Na kilogram telesne teže je potreben samo en gram beljakovin (seveda se nanaša to le na zdrave, odrasle osebe). Primer: nekdo tehtja 78 kg. Dnevno bi torej potreboval le 78 gramov beljakovin. Če to preračunamo na meso in upoštevamo, da so v vsakem mesu tudi vlakna, bi znašalo zaokroženo 90 do 100 gramov ali 10 dkg. Če se k temu doda še beljakovine zaužitega mleka, sira, fižola, organizem nikoli ne bo občutil pomanjkanja beljakovin.

Drobni nasveti

■ **Cvetača** ostane med kuhanjem lepo bela, če dodamo vodi, v kateri jo kuhamo, 1 del mleka. Mleko večkrat odstrani tudi neprijetni vonj.

■ **Večji in manjši krompirja** se ne skuha istočasno. Kako si pomagamo? Vse gomolje preluknjamo s tanjšo pletilko.

■ **Ali ste se že jezile**, ko so se vam makaroni med kuhanjem sprijeli? Pomagale si bomo tako, da bomo v vodo, v kateri jih kuhamo, kanile nekaj kapljic olja.

■ **Sir** bo ostal dlje svež, če ga bomo spravile skupaj s koščkom sladkorja.

prestani bolezní človek nekaj časa ni sposoben za večje telesne napore.

- Če bodo ljudje upoštevali nasvete, se bo bolezen manj širila, pri obolelih pa posledice ne bodo tako hude.

Poskusite!

Ko je grozdje dozorelo

Grozdje uživamo navadno kar surovo, saj je sočen, zdrav grozd je sam po sebi delikatesa. Včasih pa se bo bolj prilagel kozarec vitaminsko bogatega grozdnega soka, jagode pa lahko pomešamo tudi med sadne solate, naložimo jih v sladice ali pa ponudimo s sirom in mesom na različne načine.

Karamelna krema z grozdom

9 dkg sladkorja zarumenimo v neokrušeni kozici, nalijemo nanj 3 dcl mleka in pustimo zavreti. Nato karamelno mleko odstavimo in pustimo malo ohladiti. Medtem zmešamo 3 rumenjake s 3 dkg moke in dodamo mlačnemu mleku ter med neprestanim mešanjem počasi segrevamo, da zavre in se zgosti. K mlečni masi stresemo 3 rumenjake, narahlo premešamo, napolnimo v steklene posodice in potaknemo v kremo grozdnega jagode.

Ribe z grozdom

Ribe zrezke posolimo, pokapljamo s limoninim sokom na obeh straneh in podušimo v zaprti kozici. Zrezkov ne zapečemo, meso mora ostati naravne barve. Med dušenjem prilijemo malenkost vina. Ohlajene zrezke naložimo na oval in prelujemo z razredčeno majonezo, v sredo ovala pa nagradimo grozdno jagodo, ki jih prej olupimo. Jed serviramo hladno, lahko jo uporabimo za predjed ali kot samostojno, malo bolj ekstravagantno večerjo.

Pečen piščanec prelit z grozdnim sokom

Piščanca očistimo, razrežemo na večje kose, osolimo in opečemo. Kose zložimo v kozico, dodamo sesekljan zelen peteršilj in prelujemo z grozdnim sokom, ki ga stisnemo iz jagod. Zdaj vse dušimo toliko časa, da je meso mehko, da sok malo povre in da dobimo gostiljat preliv, ki mu po potrebi izboljšamo okus z jušno kocko.

Šunka z grozdom

Skoraj do mehkega kuhamo šunko ali drug kos prekajenega svinjskega mesa narežemo na malo debelejše rezine in jih na maščobi opečemo po obeh straneh. Medtem grozdno jagode potopimo v precej toplo vodo, da se malo zmehčajo. Omeščane dodamo mesu, malo podušimo in serviramo toplo.

Pravilno ravnajmo z ostanki jedi

Ostanke jedi hranimo pokrite v porcelanasti, stekleni ali dobro položeni posodi in na hladnem prostoru. Prikuhe prevremo z dodatkom juhe ali mleka. Jedi, pripravljene z gobami, nikoli ne hranimo. Testenine prepražimo na vroči masli. Riž segrejemo nad soparo. Mesa nikdar ne prepečemo, ker postane trdo in suho. Položimo ga med dva krožnika in postavimo nad soparo. Tudi dunajske in pariške zrezke pogrejemo tako. Meso, pripravljeno v različnih omakah, vzamemo iz omake. Omako pregrejemo, ji dodamo malo juhe ali mleka in sesekljane peteršilja, šele nato pridamo meso, zrezano na tenke rezine, in postavimo vse skupaj nad soparo. Podobno pogrejemo tudi palačinke, štruklje in druge močnate jedi. Ostanke jedi ne devljemo v štedilnikovo pečico, da bi ostali topli. Pri taki temperaturi se jedi zelo hitro razkrajajo.

Preden smo se odpeljali, sem skrbno spravil v torbico pooblastilo, ki mi ga je bil izročil komandant Stane. Znal sem ga že na pamet:

„Vsem partizanskim enotam na področju severne Slovenije!

... Vsako možno pomoč, ki jo bo zahteval tovariš Kijev za svojo skupino Avantgarde, je treba brezpogojno izvršiti!

Komandant glavnega štaba NOV in PO Slovenije, generallajtnant Franc Rozman-Stane“

Razigrano smo prepevali nad Semičem in naprej proti Žužemberku. Za nami so se dvigali oblaki prahu. V resnici smo si bili še zmeraj neznani, še zmeraj smo se samo z očmi otipavali in spraševali, ko pa smo zapeli, so znova padle pregraje in vedeli smo, da čutimo enako...

Naša spremna četa je bila v resnici polbataljon. V zgodnjem jutru smo se v njenem spremstvu odpravili peš proti meji. Nekoč sem že hodil to pot, a položaj se je bil medtem močno spremenil. Spet so bile pred nami Janče in vsiljevali so se mi spomini iz prvega pohoda čez nemško mejo. Zdaj pa so prišli pred nas kurirji in nam sporočili, da so čolni na Savi pripravljani.

*

Reka je tiho šumela med ozkima bregovoma. Vesla so se skoraj neslišno potapljal v vodo. Daleč onkraj Save se je v listih dneh bila bitka za osvoboditev Savinjske doline. Sredi reke smo se srečali z našimi borci — gnali so dvesto vermanov, ki so se bili vdali našim v Savinjski dolini. Zdaj so odhajali kot naši ujetniki na Dolenjsko. Borci so nas spraševali o razmerah in položaju na Dolenjskem. Preden smo se razšli, sem jim svetloval:

„Fantje, če nimate soli, tukaj jo že dobite! Nabavite si jo, kajti na Dolenjskem smo brez soli.“

Borci in vermani so utonili v noč. Čutil sem, kako lahko diham. Bojna sreča se je obračala, postajali smo močni in samozavestni, zdaj se drugače pogovarjamo s sovražnikom.

Onkraj Save nas je čakalo drugo spremstvo — četa

šlandrove brigade. Dobro zavarovani smo se odpravili čez Kolovrat proti Zgornji Savinjski dolini. Naš cilj je bila Nova Štifta pri Gornjem gradu. Tu je imel svoj sedež štab IV. operativne cone in sovjetska misija pri tem štabu. S svojo oborožitvijo in novimi uniformami smo vzbujali na tej poti pozornost vseh, ki so nas srečavali.

V štabu cone so me takoj zvezali z vodjo sovjetske misije Bogomolovom. Člani misije so si radovedno ogledovali naši dve majhni radijski postaji. Bogomolov mi je določil Ljubljancanko Seko, da me je dva dni seznanjala s tajno pisavo — zamotanim sistemom črk in številk — da bom lahko pošiljal poročila o stanju v Avstriji tudi ruski misiji pri IV. operativni coni. Tretji dan smo bili spet pripravljani za odhod.

Upal sem, da bomo najlažje prišli čez Dravo nekje pod Ribnico na Pohorju; zato smo krenili iz Nove Štifte proti Pohorju. Večkrat smo med potjo zapeli in ljudem, ki so nas spraševali, kdo smo, sem razlagal, da vodim ujele Nemce, ki so se nam vdali... Nihče ni slutil, da je med nami mlad telegrafist, sin znanega avstrijskega komuniste, da je Vasja sin ruskega generala iz Leningrada, da so med nami trije Italijani, štirje Španci, šest Avstrijcev in nekaj Rusov — vsi li pa so se že v Španiji borili zoper fašizem.

Ribnica na Pohorju je bila pravkar osvobodjena. Vendar pa so bili v tistem času na frontah veliki premiki in nepadoma so močne nemške enote začele krepiti postojanke v Dravski dolini. V osvobodeni Ribnici so nam pekli kruh, ko so že prihajale do nas vesti o novem sovražnem pritisku, o velikih hajkah, ki jih snuje sovražnik za uničenje partizanov na Pohorju. Morali smo se naglo umakniti. Precej osamljeni smo se izvijali iz sovražnikovih obročev, medtem ko smo čakali nanj, pa so Nemci zasedli vso Dravsko dolino. Neprestano sem pošiljal kurirje, spet smo vzpostavili zvezo s štabom cone in od tam so nam sporočili, naj se skušamo prebiti na Koroško in tam poskusimo priti čez Dravo.

Iz zavetja pohorskih gozdov v bližini Ribnice smo se odpravili proti Smrekovcu in Solčavi, po poteh, ki sem jih v času svojega partizanstva na Koroškem tolikokrat preho-

dil. Štab koroške grupe odredov je bil tedaj v osvobojeni Solčavi in njegov komisar Mitja Ribičič moj dober znanec.

Tudi na Koroškem je bilo zdaj drugače. Življenje je postalo udobnejše, ni bilo več nekdanje stroge vojaške discipline, tudi ne nekdanjega strahu pred sovražnikom.

Moja skupina je nosila nove, brezhibne uniforme in najboljše orožje. Nihče pa ni vedel, kdo smo in kam gremo.

Pri Bukovniku nad Solčavo so mi pravkar dopovedovali, da brez komandantovega dovoljenja ne morem dobiti mesa za svoje fante — od vola, ki je bil že ubit. Pokazali so mi komandanta, ki je pravkar prihajal in že od dalec spraševal:

„Je štrudl že pečen?“

Stopil sem k njemu in mu poročal:

„Potrebujemo hrano...“

„Za koga?“ mi je segel v besedo.

„Za moje fante,“ sem odvrnil kratko.

„Za katere fante?“

Skomizgnil sem z rameni: „Tega vam ne povem.“ Pokazal sem mu pooblastilo in polglasno je začel brati: „... Vsem partizanskim enotam...“ Vrnil mi je papir in rekel:

„Mi nismo enota, mi smo štab, za nas ta papir ne velja!“

Zadevo je takoj nato uredil komisar Franta Sever, s katerim sem srečal pri kmetu Urbanu. Moral sem varovati našo skrivnost. Nismo prišli še do Drave in nad menoj je še zmeraj visela obsodba: „... ob glavo boš, če...“

Svojo skupino sem pustil pri Plesniku (Robniku), sam pa sem se odpravil do štaba v Solčavo, in sicer z dvojnimi nameni: dobiti sem hotel spremstvo do Drave, kajti šlandrovci so se bili že vrnili in ostali smo brez varstva; dobiti pa sem hotel tudi zanesljivega borca, ki bi šel z menoj v Avstrijo. V mislih sem imel Branka. V štabu so mi obljubili, da ga bodo takoj poiskali. Prišel je šele naslednji dan, iz neke šole v Gornjem gradu. Ta čas sem krepko stisnil roko premnogemu zancu in soborcu iz preteklih dni na Koroškem. (Se nadaljuje)

za oddih in razvedrilo

ARTHUR HOUSLEY

NASLEDNJA POSTAJA

Bil je lep dan, ko sem stopal čez postajališče, da bi odpeljal svoj avtobus. Nadzornik je bil dobre volje, kakor po navadi.

„Hej, Herman,“ mi je zaklical. „Pet minut si zamudil. Hitro odpelji tale avtobus.“

Nasmehnil sem se mu in pogledal na uro. „Tako, tako. Že odhajam.“ Zapeljal sem s postajališča in proti svoji progi. Voziti sem začel vsak dan ob sedmih zjutraj; večina mojih potnikov je šla v službo.

Na prvi postaji je vstopil možak, ki je držal v roki skodelico s podstavkom. „Dajte, primite mi tole, da poiščem drobiž,“ je rekel. Dal mi je skodelico prave kave, a tako, da se je razlila po moji snažni uniformi.

„Poprhal sem se že zjutraj,“ sem zamrmral.

Grdo me je pogledal. „Pri tej ceni kave mi je res ne bi bilo treba polivati.“

„Zelo mi je žal, gospod,“ sem odvrnil.

Medtem ko je stopal nazaj proti svojemu sedežu, je še zmerom nekaj godrnjal.

Drug za drugim so vstopali, plačevali in sedali. Ko so vstopili vsi, sem zaprl vrata in pognal dalje po cesti. Nekaj časa smo se mirno peljali. Nankrat se je tik pred menoj ustavil osebni avto. Videl sem, kako so se vrata odprla in neka ženska je skočila ven. Pritekla je k avtobusu.

Odprl sem vrata in vzpela se je po stopnicah. „Najlepša hvala, da ste ustavili,“ je rekla.

Kaj sem pa mogel drugega, ko pa se je avto ustavil pred menoj.

„Zmerom z veseljem ustrezem, gospa,“ sem rekel.

Pognal sem, ona pa je začela brskati po torbici. Čez kakih deset minut je našla svoj kovanec in na obrazu se ji je pokazal zadovoljen nasmeh. Sedla mi je za hrbet in začela pogovor z menoj.

„Rekla bi, da pri svojem delu srečate veliko ljudi,“ je začela.

„Res je, na žalost,“ sem ji odvrnil.

Začela se je česati. „Ali nas je veliko v avtobusu?“ me je vprašala.

„Gospa, to se da ugotoviti tako, da preštejete ljudi,“ sem odvrnil.

Opazoval sem jo v ogledalu, kako je začela šteti. Ko je končala, sem začutil njeno roko na ramenu. „O svojem avtobusu pa res nič ne veste.“

„Veste gospa, plačan sem zato, da ga vozim, ne pa zato, da bi štel potnike,“ sem ji odvrnil.

Ko sem zopet zapeljal k pločniku, se je proti meni opotekel neki pijanec. Ko se je sklonil nadme, me je skoraj zadušil s sapo.

„Dobri mož, ali pelje tale avto v Chicago?“ je vprašal.

„To je samo lokalni avtobus, gospod,“ sem mu odvrnil.

Opotekavo se je napolil proti zadnjemu delu avtobusa in malo je manjkalo, da ni padel na enega od potnikov. Potem se je obrnil in se vrnil k meni.

„Niste še plačali, gospod,“ sem rekel.

„Koliko stane karta za Chicago, dobri mož?“ me je vprašal.

Medtem je prišel proti meni drugi potnik. „Ob osmih moram biti na delovnem mestu,“ je rekel.

Pogledal sem na uro. „Časa je še več kot dovolj,“ sem rekel.

„Ko se vrnete na postajališče, se ne smete začuditi, če boste izvedeli, da so vas vrgli iz službe,“ je zagrozil.

Ker ni bilo druge pomoči, sem moral stopiti sam k pijanemu možkemu in ga postaviti na cesto, potem sem šele lahko zapeljal naprej. Ženska, ki mi je sedela za hrbtom, me je potrepkala po ramenu. „Ali ni gnusno, kaj vse ljudje počenjajo?“ je rekla.

„Tale je gotovo popival vso noč,“ sem odgovoril.

„Ne razumem, kako je mogoče piti navsezgodaj.“

„Moral bi voziti avtobus, pa bi marsikaj doživeli.“

Ko sem ustavil na naslednji postaji, je skočil na avtobus poštar in stopil

nazaj proti prostim sedežem. Ženska za mojim hrbtom je odkimala. „Tale, pa ni plačal,“ je rekla.

„Poštarjem ni treba plačati, kadar pobirajo pošto,“ sem ji pojasnil.

„Nič niso boljši od mene in če moram plačati jaz, zakaj bi se torej oni vozili zastonj?“

„Tale pač pobira pošto in menda si ne želite, da bi pošta prihajala prepozno.“

„Poglejte tistega psa, ki teče čez cesto!“ je vzkliknila.

Pokazal sem ji proti ploščici z napisom. Tam je pisalo, da ni dovoljno motiti šoferja.

„Jaz že ne motim šoferja,“ je rekla užaljeno. Grdo me je pogledala in odšla na zadnji konec avtobusa.

Ko sem pripeljal v mesto, sem začel izklicevati ulice. Neka starejša ženska je vstala in počasi stopila k meni. „Se ta avtobus ustavi v Elm Streetu?“ je vprašala.

„Zal mi je, gospa, ampak moram vam povedati, da ste na napačnem avtobusu,“ sem odvrnil.

„Moral bi mi bili povedati, ko sem vstopila,“ je rekla.

„Še na misel mi ni prišlo, da ste namenjeni v Elm Street.“

Nekaj si je mrmrala v brado in nato je iztegnila roko.

„Zahtevam, da mi vrnete denar,“ je rekla.

Začel sem ustavljati in nasmehnil sem se ji. „Obžalujem, gospa, toda denar je v pušici.“

„Sezite z roko vanjo in mi ga dajte,“ je ukazala.

„Moja roka je prevelika, da bi lahko segel vanjo.“

Pogledal sem predse in opazil nekoga, ki mi je mahal. Zagrabil sem

za volan in pritisnil na zavore. Moški je stopil k oknu. Odprl sem ga in se nagnil ven.

Bil je nadzornik. Vzdignil je glavo k meni in rekel: „Herman, pozen si. Družba ne bo zadovoljna.“

„Pasje mi gre danes,“ sem rekel.

„Si imel kako nesrečo?“

„Imel, ampek ne prometno,“ sem odvrnil.

Potnica za mojim hrbtom se je začela razburjati. „Tale mož me je oropal.“

Nadzornik je pritekel v avtobus in me zagrabil za roko. „Kaj pa misliš, da kradeš potnikom denar!“ je rekel.

„Družba je kriva,“ sem rekel.

Popraskal se je po glavi. „Družba vzgaja tatove?“

„Tale gospa je spustila kovanec v pušico, potem pa se je spomnila, da je na napačnem avtobusu.“

Nadzornik se je obrnil k potnici: „Obžalujem, gospa, vendar boste morali pisati družbi, če boste hoteli dobiti denar nazaj.“

„To me bo veljalo kuverto in tri cente,“ se je uprla.

Nadzornik je nestržno pogledal na uro. Segel je v žep in ji dal iz svojega.

Užaljeno je splezala iz avtobusa in pohitela po pločniku. Gledal sem za njo. Čez nekaj korakov je zavila v trgovino.

Nadzornik je kimal z glavo. „Kako si ljudje pomagajo, da bi se vozili zastonj,“ je rekel. Zapustil me je in zopet smo nadaljevali pot. Avtobus je bil čedalje bolj poln. „Počasi se premikajte proti zadnjemu delu,“ sem rekel.

Potniki pa so kar stali in me gledali. Pazil sem na promet pred seboj, medtem ko sem vozil po ulici.

„Stari lahko ostanemo spredaj, vsi drugi pa nazaj, prosim,“ sem rekel.

Čez nekaj trenutkov se je vse gnetlo v zadnjem delu avtobusa.

Bil sem že skoraj na koncu poti, ko je stopil v avtobus lepo oblečen možki. Segel je v žep in mi ponudil bankovec za dvajset dolarjev. Take tipe že poznam, za to sem nemudo-

GUNTHER KORN

Popoldanski whisky

Bilo je popoldne. Mlada ženska je vstopila v dnevno sobo s kozarcem pomorščnega soka. Hinz je stal ob oknu in jo opazoval, kako je postavila pladenj s kozarcem na mizico.

— Očistil sem preproge, je rekel.

— Lepo! Stopila je k gramofonu in položila ploščo. Moja najnovejša plošča...

Glasno in razdražljivo se je oglasila popevka.

— Tu je pomarančni sok... gotovo ste žejni...

— Hvala, je rekel in spil požirek.

— To so moje plošče. Tu boste našli vse...

— Ali plešete twist?

Zazvonil je telefon. Mlada ženska je dvignila slušalko.

— Lepo, prav! je rekla in jo položila nazaj.

— Vaš mož, ali ne?

— Hm... Kako veste?

— No, to je takoj videti.

— Mož mi je rekel, da bo nocoj prišel spet kasneje. Pretrgala se je žica na daljnovodu. Drugače prihaja ob petih.

— Vrniva se k twistu. Ali ste kdaj plesali twist?

— Moj mož ne pleše veliko, je odgovorila. Kmalu bo petdeset. Kdaj pa kdaj greva v gledališče in to je vse. Saj ni potrebno, da plešete twist, ali ne?

— Kaj pa je potrebno? se je on zasmejal.

— Hočete poslušati kaj lepega? Izberitel

— Morda tole, tukaj?

— Kaj je to?

— Polnočni blues...

— Lepo.

— Smem prositi? Hinz je stegnil roki proti mladi ženi in jo nežno dvignil s stola.

Glasba je bila diskretna. Občutil je toploto njenega telesa.

— Ze dolgo nisem plesala, je rekla, ko je glasba utihnila.

— Še enkrat bi vas prosil za ples?

Negotovo ga je pogledala:

— No, ne vem... moram še ven, v trgovino.

— Ali se smem potem posloviti?

— O, nisem tako mislila... prosim vas, ostanite, rada bi še malce poklepetala. Pogledala ga je v oči. Ali pijete whisky?

— Nikoli ne rečem ne.

— S sodo ali brez?

— Prosim vas, brez.

Prinesla je steklenico in težak kristalen kozarec.

— Ali vi nočete piti? jo je vprašal.

— Dobro, izjemno ga bom tudi pila. Ali hočete, da spet zavrlim tisti polnočni blues?

Prijela sta se za roke. Med plesom ga je opazovala. Bil je njenih let. Gotovo se je kot študent moral oprijeti vsakega dela, da se je vzdrževal.

— Če vam je prav, lahko poprosim moža, da vas bo zaposlil v svojem podjetju.

— Ali bi bilo to mogoče?

— Gotovo, povedala vam bom čez kakšen dan.

Glasba je utihnila, mlada žena pa je tiho rekla:

— Oprostite, prosim vas, ni mi dobro, najbrž zaradi whiskyja... ne da bi se ozrla, je odšla po stopnicah navzdol.

Hinz je skomignil z rameni in odprl vrata njene spalnice. Na široki francoski postelji je ležal roza kopalni plašč. Nežno je pobožal tkanino in rekel: „Na svidenje!“

*

Mlada žena je šla čez vrt in sedla v gugalni stol. Noge je pokrila z belim pregrinjalom. Počutila se je utrujeno in zaprla je oči. Čez nekoliko časa se ji je zazdelo, da se je pred hišo ustavil avtomobil. Ozrla se je in opazila moža, ki se je vzpenjal v prvo nadstropje. Skušala je vstati, vendar se je počutila kot paralizirana.

Potem se je pojavil neki možki, ki ga nikoli prej ni videla in jo odpeljal v hišo.

— Polnočni blues, je rekel policijski inšpektor. Kdaj ste zadnjikrat poslušala to ploščo?

— Ne vem...

— Ali poznate ta revolver? Inšpektor je stopil mimo pokritega trupla in dal orožje na mizo.

— To je revolver mojega moža.

— Ali ste prepričani?

— Popolnoma.

— Ali ste videli vašega moža, ko je prihajal domov?

— Da.

— Kdo je bil v hiši, ko ste odšli na vrt?

Izberite tudi vi!

■ Emile Zola: ČLOVEK ZVER , pretresljiv roman iz življenja nesrečnega človeka, 356 str., pl.	šil.	63.—
■ Charles de Coster: ULENSPIEGEL , junaške vesele in slavne dogodivščine, 808 str., ilustr., pl.		138.—
■ James F. Cooper: STEZOSLEDEC , znani roman iz časov kolonizacije severne Amerike, 576 str., slik. priloge, ppl.		118.—
■ Hans Kades: LAŽNI ZDRAVNIK , roman o svetlih in temnih straneh zdravniškega poklica, 472 str., ppl.		54.—
■ Henrik Sienkiewicz: V PUŠČAVI IN GOŠČAVI , mladinska povest o čudovitih in grozljivih dogodivščinah, 344 str., slikovne priloge, br.		30.—
■ Zaharija Stancu: BOSONOGO LJUDSTVO , roman iz življenja romunske vasi pred prvo svetovno vojno, 475 str., pl.		68.—
■ Vladimir D. Dudincev: ČLOVEK NE ŽIVI SAMO OD KRUHA , roman iz sodobne Sovjetske zveze, 464 str., pl.		36.—

Posamezne knjige lahko naročite tudi po pošti

KNJIGARNA „NAŠA KNJIGA“ CELOVEC WULFENGASSE

ma privlekel na dan vrečko srebrnega drobiža.

„Toliko drobiža nočem,“ je rekel.

„Zal mi je, gospod, vendar ob tej uri ne morem drugače.“

To ga je zelo razjezilo. „Tega drobiža ne bom sprejel,“ je rekel.

Odvrnil sem: „Gospod, dajte kovanec ali pa izstopite.“

„Ali vas vaša družba ni naučila vljudnosti?“ je rekel.

„Od vas želim samo kovanec, gospod. Ženo imam in tri otroke, ki jih moram vzdrževati.“

„Ali ste berač ali šofer avtobusa?“ me je vprašal.

„Ta hip si želim, da bi bil daleč od avtobusa,“ sem rekel.

„Ne bi imel nič proti,“ je odvrnil.

„Spustite kovanec v pušico, prosim,“ sem ga poprosil.

„Saj sem vam že povedal, da ga nimam.“

Iztegnil je roko in začel sem mu naštevati drobiž; bilo ga je za dva žepa.

Ko sem nestržno čakal na pro-

metnem vogalu, je stopil v avtobus starejši možki z velikansko cigaro.

„Potniki ne smejo kaditi na avtobusu,“ sem rekel.

Stresel je pepel na tla. „Kadil sem na vlaku, pa se ni nihče obregnil obme,“ je odvrnil.

„Vidite mogoče lokomotivo pred menoj?“ sem ga jezno vprašal.

„Ste pijan?“ me je vprašal.

„Nisem, ampak nikar me ne izživajte.“

Ni nehal kaditi. Rekel je: „Ta cigara stane petindvajset centov.“

„Sramota je, stopiti na avtobus za deset centov s cigaro za petindvajset centov,“ sem rekel.

„Mislim, da imate prav,“ je rekel in takoj izstopil. Videl sem ga, kako je sedel v taksi.

Kmalu sem pripeljal na končno postajo. Potniki so izstopili. Neka potnica je stopila k meni in me vprašala:

„Kako lahko vzdržite pri takem delu dan za dnem?“

Široko sem se ji nasmehnil.

— Nihče...

Inšpektor je dal klobuk na glavo.

— Mislim, da moramo sedaj na vrt... prosil bi vas, da greste tudi vi z nami.

V tistem trenutku je vstopil v sobo mlad kriminalistični uslužbenec:

— Prijavil se je neki človek, ki bi hotel nekaj povedati.

Uslužbenec je stopil v stran, na vratih pa se je prikazal Hinz. Strajco je imel strgano.

— Kaj nam lahko poveste? je vprašal inšpektor.

— Danes popoldne sem lukaj prodal ribe, je rekel Hinz.

— Vi ste prodajalec rib? ga je inšpektor začuden vprašal.

— Ne, jaz sem študent.

— No, lepo, kaj nam boste povedali?

— Hotel sem povedati, da se je to zgodilo v obrambi...

— Samo počasi, rekli ste, da ste tukaj prodali ribe.

— Da, res je, toda ribe so bile samo povod, da sem se spoznal z gospo Wanka... Moram pripomniti, da mi je ponudila, naj obedujem pri njih, potem pa sem očistil preproge.

— Vi ste gotovo vedeli, da je poročena? je rekel inšpektor.

— Da, vedel sem.

— Ali ste bili danes prvokrat tukaj?

— Da.

— Kje vas je presenetil gospod Wanka, ko je prišel domov?

— V spalnici svoje žene.

— Tedaj ste mu vzeli revolver in ga ubili z njegovim orožjem?

— Ne, motite se. Ko bi bilo tako, ne bi prišel sem.

Inšpektor se je obrnil k gospe Wanka.

— Oba moram peljati na policijsko postajo...

Mlada žena je odprla oči. Slišala je, da jo nekdo kliče po imenu. Ugotovila je, da je še vedno v gugalnem stolu in da je vse to sanjala.

Pred njo je bil vrt z razcvetelimi rožami, po peščeni stezi pa je prihajal njen mož. Poklical jo je po imenu in se ji nasmehnil. Imel je osivlele lase in temno obleko...

1. PROGRAM

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 12.15, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 6.00 Pozdrav — 6.40 Jutranja opažanja — 6.45 Vesele melodije — 7.10 Včeraj zvečer v svetu — 7.20 Jutranja telovadba — 8.45 Dobrodošli z novicami — 9.00 Za prijatelje glasbe — 10.05 Magazin ob desetih — 11.00 Roman v nadaljevanju — 11.15 Opoldanski koncert — 13.00 Operni koncert — 13.45 Gospodarska poročila — 14.00 Slavni orkestri, slavni dirigenti! — 15.00 Več uka, več znanja — 15.45 Koncertna ura — 16.30 Majhne dragocenosti — 17.10 Kulturna poročila — 17.30 Mladinska redakcija — 18.00 Večerni koncert — 18.55 Danes zvečer boste videli in slišali.

Sobota, 8. 11.: 6.05 Odkrito povedano — 6.12 Vesele melodije — 9.00 Smeh sodi k oljki! — 13.00 Srečanje z Avstrijo — 13.30 Tehnični razgled — 13.45 Iz opernega sveta — 14.30 Pogled v literarne revije — 14.45 Orkestralni koncert — 16.15 V žarišču — 17.10 Ex libris — 18.00 Evropa poje: Madžarska — 19.20 Oddaja zveznega kanclerja — 20.00 Portret — 21.00 Vsa pota vodijo na Dunaj — 21.45 Večernica — 22.10 Srce sveta — 23.10 Mala nočna glasba.

Nedelja, 9. 11.: 6.05 Vesele melodije — 8.05 Teden dni svetovnih dogodkov — 9.10 Satirična oddaja — 11.00 Iz gledališča — 11.15 Velika simfonija — 13.30 Stališče — 13.45 Operni koncert: Renata Tebaldi, sopran — 15.00 Mojstri klasične opere — 15.45 Evropa 69 — 16.15 Ljubite klasiko? — 17.05 Obzornik znanosti — 18.45 „Siegfried“, opera — 23.28 Glasba z Dunaja.

Ponedeljek, 10. 11.: 6.05 Odkrito povedano — 6.08 Preden odidete — 6.11 Vesele melodije — 13.45 Avstrijska pripovedka — 15.45 Krog, pike, črte — 17.10 Mednarodna radijska univerza — 17.30 Mladinska redakcija — 19.30 Raziskovalne naloge — 20.00 Glasbeni protokol — 21.30 Čas, v katerem živimo — 22.10 Štajerska akademija — 23.10 Sodobna glasba.

Torek, 11. 11.: 6.05 Preden odidete — 6.12 Vesele melodije — 13.45 Esej — 17.10 Raziskovalci na obisku — 19.30 Kulturno-politične perspektive — 20.00 Za in proti — 21.00 Nov paradiz — 21.30 Brez strahu pred glasbo — 23.20 Studio nove glasbe.

Sreda, 12. 11.: 6.05 Agrarna politika — 6.10 Vesele melodije — 15.45 Krog, pike, črte — 17.10 Naravoslovje — 17.30 Mladinska redakcija — 20.00 Orkestralni koncert — 21.30 Literarna delavnica — 22.10 Filozofija in jezik v sodobni miselnosti — 23.10 Sodobna glasba.

Četrtek, 13. 11.: 6.05 Preden odidete — 6.08 Oddaja delavske zbornice — 6.11 Vesele melodije — 7.20 Iz oper — 13.00 Opera dela italijanske romantike — 17.30 Raziskovalno delo visokih škol — 19.30 Živo gospodarstvo — 20.00 Bodočnost od včeraj — 20.45 Klavirsko delo Roberta Schumanna — 21.20 V žarišču — 22.30 Kraljica instrumentov — 23.10 London-Pariz-Rim.

Petek, 14. 11.: 6.05 Nobeden ne bo zmagal — 6.08 Oddaja delavske zbornice — 6.12 Vesele melodije — 13.00 Opera dela slovenske romantike — 13.45 Vesele pripovedke — 17.10 Iz sveta likovnih umetnosti — 17.30 Mladinska redakcija — 19.30 Začelo se je pred 30 leti — 20.00 „V tej hiši“, radijska igra — 20.45 Komorni koncert — 22.10 Pesniki se sami interpretirajo — 23.10 Dunajska pesem.

REGIONALNI PROGRAM

Poročila: 5.00, 5.50, 6.30, 7.45, 10.00, 12.45, 17.00, 19.00, 20.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen sobote, nedelje in praznikov): 5.00 Pozdrav — 5.40 Jutranja opažanja — 5.45 Kmetijska oddaja — 6.05 Jutranja telovadba — 8.05 Zveneč jutranji pozdrav — 9.00 Šolska oddaja — 11.30 Kmetijska oddaja — 11.45 Za avtomobiliste — 12.00 Opoldanski zvonovi — 13.05 Objave — 14.00 Za ženo — 14.15 Slovenska oddaja — 15.30 Otroška ura — 16.00 Koncert po željah — 18.15 Odmev časa — 18.45 Šport — 18.55 Lahko noč otrokom — 19.03 Pregled sporeda.

Sobota, 8. 11.: 5.05 Pihalni zvoki — 7.55 Naš hišni vrt — 8.20 Obzornik za ženo — 10.05 Šolska oddaja — 11.00 Svet brez sonca — 13.50 Za zbiralce znamk — 14.00 Zabavni koncert — 15.30 Koncert po željah — 17.10 Pisano sobotno popoldne — 18.00 Vaš konjiček — 18.40 Koroški profil — 19.40 Melodija in ritem — 20.10 Program v orehovi lupini — 22.25 Plesna glasba po naročilu.

Nedelja, 9. 11.: 6.35 Ljudska glasba — 7.35 Zabavna glasba iz avstrijskih alpskih dežel — 8.05 Kmetijska oddaja — 8.15 Kaj je novega — 10.00 Dunajski zajtrk z glasbo — 10.30 Radijska pripovedka — 11.10 Dopoldanski koncert — 12.03 Za avtomobiliste — 13.10 Ogledalo Mestnega gledališča — 13.45 Iz domovine — 14.30 Koncert po željah — 16.30 Dunajska glasba — 17.05 Novi val — 18.15 Večerni koncert — 18.30 Pogovor o umetnosti — 18.45 Otroški zbori — 19.00 Nedeljski šport — 19.30 Deželni razgled — 20.10 Humor — 21.30 Ljubzenska lirika v svetovni književnosti.

Ponedeljek, 10. 11.: 5.05 Godba na pihala — 5.35 Ljudske viže — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Širni pisani svet — 10.05 Nadarjenost in poklici — 10.15 Veliki avstrijski pesniki in njihova dela — 11.00 Godci, zaigrajte! — 13.55 Davčno pravo — 14.00 Grške impresije — 15.00 Nova koroška pesem — 15.15 Knjižni kotiček — 17.10 Leharjeve opere — 19.15 In kaj pravite vi? — 20.10 Radijska igra — 21.30 Ljudska glasba sosedov: Južna Italija.

Torek, 11. 11.: 5.05 Pihalna godba za začetek dneva — 5.35 Kmečka godba — 9.00 Francija pripoveduje — 9.30 Dežela ob Dravi — 10.05 Novo rojstvo — 10.35 Človek v skupnosti — 11.00 Veselo petje, veselo igranje — 13.45 Za mladino — 15.00 Komorna glasba — 18.00 Oddaja za delavce — 19.15 Slišiš pesmico — 19.35 Melodija in ritem — 20.10 Duhovni koncert — 21.30 Glasba za večerno uro.

Sreda, 12. 11.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Pravljice iz vsega sveta — 9.30 Iz musicla „Mary Poppins“ — 10.15 Pravilno učenje — 10.30 Bolj zdravi in močni ob pravilni prehrani — 11.00 Ptičke pojo v gozdu — 14.00 Gospodinja in narodni dohodek — 15.00 Koroški visokosolski tedni — 15.30 Koroška včeraj in danes — 17.10 V dunajski koncertni kavarni — 18.00 Ljudska prosveta na Koroškem — 19.15 Na obisku pri koroških zborih — 20.10 Problem starih v velemestu — 21.00 Brati in razumeti — 21.15 Zveneč filmski obzornik.

Četrtek, 13. 11.: 5.05 Ljudske viže — 9.00 Šolska od-

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 85-6-24. — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. J. Drava, Celovec - Borovlje.

daja — 9.30 Ljudska glasba — 10.05 Živalske zgodbe — 10.35 Problemi mladine — 11.00 Ljudska glasba — 15.00 Ura pesmi — 17.10 Operetni koncert — 18.00 Oddaja kmetijske zbornice — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Radijska igra — 21.00 Zveneče platno.

Petek, 14. 11.: 5.05 Veselo zaigrano — 9.00 Šolska oddaja — 9.30 Štajerska dežela, štajerski ljudje — 10.15 Obdobja nemške književnosti — 11.00 Ljudska glasba — 15.00 Komorna glasba — 15.30 Ko gledam v Labotsko dolino — 17.10 Glasba za konec tedna — 18.00 Zabeleženo na koroških cestah — 19.15 Veselo in zabavno — 20.10 Zveneča alpska dežela — 21.10 Evropski report — 22.25 Okretnica jugovzhod.

SLOVENSKE ODDAJE

Sobota, 8. 11.: 9.00 Od pesmi do pesmi, od srca do srca.

Nedelja, 9. 11.: 7.00 Duhovni nagovor — S pesmijo in glasbo pozdravljamo in voščimo.

Ponedeljek, 10. 11.: 14.15 Informacije — Za našo vas — 18.00 Dober večer našim malim poslušalcem.

Torek, 11. 11.: 14.15 Informacije — Koroška kronika — Domače viže — Športni mozaik.

Sreda, 12. 11.: 14.15 Informacije — O gospodarstvu — Iz kulturnega življenja koroških Slovencev.

Četrtek, 13. 11.: 14.15 Informacije — Vesti za kmetijstvo — Slovenski solisti — Kulturna panorama.

Petek, 14. 11.: 14.15 Informacije — Iz ljudstva za ljudstvo.

RADIO LJUBJANA

Poročila: 4.30, 5.00, 6.00, 7.00, 8.00, 10.00, 11.00, 12.00, 13.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 19.30, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje (razen ob nedeljah in praznikih): 5.30 Svetujemo vam — 6.00 Napotki za turiste — 6.50

TELEVIZIJA

AVSTRIJA

Sobota, 8. 11.: 15.30 Za otroke — 15.40 Pravljica — 16.00 Doktorji — 16.50 Za družino — 17.15 To je jazz — 18.00 Tedenski obzornik — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Dober večer v soboto želi Heinz Conrads — 19.30 Čas v sliki in tedenski komentar — 20.06 Šport — 20.15 Velika zabavna oddaja — 21.45 Športni obzornik — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Vroče meje, western.

Nedelja, 9. 11.: 16.30 Za otroke — 16.50 Kontakt — 17.10 Sportlight — 18.00 Iz moje knjižnice — 18.30 Operni vodič — 19.00 Čas v sliki in vprašanje tedna — 19.30 Šport — 20.10 Beseda za nedeljski večer — 20.15 Atentator, televizijska igra — 21.45 Dunaj, domovina velikih mojstrov — 22.15 Čas v sliki.

Ponedeljek, 10. 11.: 18.00 Kakor so drugi videli — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Družina Feuerstein — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Beg iz celice smrti — 21.05 Poštni predal 7000 — 21.15 Teleshport — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Angleški festivalni filmi.

Torek, 11. 11.: 18.00 Angleščina — 18.25 Kultura aktualno — 18.50 Rinaldo Rinaldini — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Tajnosti morja — 21.05 Čas v sliki — 21.15 Kako naj povem mlademu volivcu.

Sreda, 12. 11.: 10.00 Gotika v Avstriji — 10.30 Od Schwarzwald do Črnega morja — 11.00 New Orleans-Bourbon Street — 11.45 Teleshport — 16.30 Hiša ob jezeru — 17.15 Mednarodni mladinski obzornik — 17.30 Filipat in Patafil — 17.35 Lassie — 18.00 Francoščina — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Televizijska kuhinja — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Vaš nastop, prosim — 21.00 „Ubogi Jonatan“, opereta — 23.00 Čas v sliki.

Četrtek, 13. 11.: 10.00 Šolska oddaja — 10.30 Svet atoma — 11.00 Svetloba na temni podlagi — 11.30 Uči se bojevali, ne da bi ubil! — 11.50 Oddaja o vojski — 12.00 Elektronske merilne naprave — 18.00 Italijansčina — 18.25 Športni mozaik — 18.50 Policijsko poročilo — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Komedijski otroci, družinski film — 21.50 Jour fixe — 22.50 Čas v sliki.

Petek, 14. 11.: 10.00 ABC moderne prehrane — 10.30 Resen kalendar — 11.00 Pierre Etaix — 18.00 Kakor so drugi videli — 18.25 Podoba Avstrije — 18.50 Air Taxi — 19.30 Čas v sliki — 20.06 Šport — 20.15 Nerešeni kriminalni problemi — 21.15 Časovno dogajanje — 22.15 Čas v sliki — 22.25 Orkester balatajk — 23.05 Nerešeni kriminalni problemi.

TELEVIZIJA LJUBJANA

Sobota, 8. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 14.30 Namiznoteniški turnir — 17.45 Po domače — 18.15 Otroci Evrope — 19.15 S kamero po svetu — 19.40 Za boljši jezik — 20.00 Dnevnik — 20.35 Zabavno-glasbena oddaja — 21.35 Rezervirano za smeh — 21.50 Novi rod — 22.40 Kažipot — 23.00 Poročila.

Nedelja, 9. 11.: 9.00 Madžarska oddaja — 9.30 Po domače — 9.35 Kmetijski razgledi — 10.00 Kmetijska oddaja — 10.50 Nove dogodivščine Huckleberryja Finna — 11.30 Kažipot — 18.10 Seviljski brivec, italijanski film — 20.00 Dnevnik — 20.35 Humoristična oddaja — 21.20 Videofon — 21.35 Športni pregled — 22.05 Dnevnik.

Ponedeljek, 10. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.45 Madžarski pregled — 17.45 France Bevk: Pester — 18.00 Po Sloveniji — 18.30 Prva pomoč — 18.50 Zabavno-glasbena oddaja — 19.20 Kalemjaskop — 20.00 Dnevnik — 20.35 Ne imenuj me očka, drama.

Torek, 11. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 11.00 Osnove splošne izobrazbe — 14.45 Šolska oddaja — 16.40 Za prosvetne delavce — 17.20 Risanka — 17.25 Oddaja za italijansko manjšino — 17.45 Šport — 19.15 Torkov večer — 20.00 Dnevnik — 20.35 Služabnik, angleški film — 22.25 Ples skozi svet — 22.45 Poročila.

Sreda, 12. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 17.15 Madžarski pregled — 17.45 Oddaja za otroke — 18.30 Pisani trak — 18.45 Velika pustolovščina — 19.15 Športna oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Človek s kamero — 21.35 Gospod Bruschno ali Namišljeni sin, opera — 22.55 Poročila.

Četrtek, 13. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 14.45 Šolska oddaja — 16.10 Osnove splošne izobrazbe — 18.00 Otroška oddaja — 18.15 Po Sloveniji — 18.40 Spomini revolucionarjev — 19.10 Glasbena oddaja — 20.00 Dnevnik — 20.35 Semeničevost — 21.25 Kulturne diagonale — 22.10 Shenandoah, serijski film — 22.35 Poročila.

Petek, 14. 11.: 9.35 Šolska oddaja — 14.45 Šolska oddaja — 17.00 Polet vesoljske ladje „Apollo 12“ — 17.45 Nove dogodivščine Huckleberryja Finna — 18.15 Glasbena šola Mokranjca — 19.00 Svet na zaslону — 20.00 Dnevnik — 20.35 Julij Cezar, ameriški film.

Danes za vas — 7.00 Telesna vzgoja — 8.00 Pregled sporeda — 10.15 Pri vas doma — 11.00 Turistični napotki — 12.00 Na današnji dan — 12.30 Kmetijski nasveti — 13.00 Priredilne dneva in pregled sporeda — 13.10 Obvestila — 13.30 Priporočajo vam — 15.00 Komentarji — 16.00 Vsak dan za vas — 18.00 Aktualnosti doma in po svetu — 19.00 Lahko noč, otroci — 19.10 Obvestila — 19.15 Glasbene razglednice — 22.00 Pregled sporeda za naslednji dan — 23.05 Literarni nočturno.

Sobota, 8. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Radijska šola — 9.35 Čez travnike zelene — 9.50 Naš avlostop — 12.10 Melodije in ritmi z godalnimi solisti — 12.40 Z domačimi ansambli — 14.05 Glasbena pravljica — 14.25 Melodije za razvedrilo — 15.40 Poje tenorist Peter Anders — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Melodije iz domačih filmov — 17.45 Jezikovni pogovori — 18.15 Dobimo se ob isti uri — 18.45 S knjižnega trga — 19.15 Ansambel Rudija Bardorferja — 20.00 Spoznavajmo svet in domovino — 21.15 Iz zabavnih prireditev — 22.15 Oddaja za naše izseljence — 23.05 S pesmijo in plesom v novi teden.

Nedelja, 9. 11.: 6.00 Dobra jutro — 7.30 Za kmetijske proizvajalce — 8.05 Radijska igra za otroke — 8.44 Skladbe za mladino — 9.05 Srečanje v studiu 14 — 10.05 Še pomnite, tovariši — 10.25 Pesmi borbe in dela — 10.45 Voščila — 11.50 Pogovor s poslušalci — 13.30 Nedeljska reportaža — 13.50 Z novimi ansambli domačih napevov — 14.05 Plesni zvoki — 14.30 Humoreska tedna — 14.50 Ansambel Atija Sossa — 15.05 Nedeljsko športno popoldne — 17.05 Operni koncert — 17.30 Radijska igra — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Zabavno-glasbena oddaja — 22.15 Plesna glasba — 22.45 Radi ste jih poslušali — 23.15 Jazz za vse.

Ponedeljek, 10. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Za mlade radovedneže — 9.20 Cicibanov svet — 9.45 Zvoki iz Suppejevih oper — 12.10 Baletna glasba — 12.40 Pihalni orkestri na koncertnem odru — 14.05 Iz arhiva lahke glasbe — 14.35 Voščila — 15.40 Priredbe narodnih Stanka Premrla — 17.05 Operni koncert — 18.35 Mladinska oddaja — 19.15 Ansambel bratov Avsenik — 20.00 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.15 Za ljubitelje jazz — 23.15 Jugoslovanski pevci zabavne glasbe — 23.40 Godala v noči.

Torek, 11. 11.: 8.08 Opera matineja — 9.05 Podložniška vas in grad — 9.35 Ansambel Jugoslovanske ljudske armade — 9.45 Slovenske narodne — 12.10 Igra kitarist Narciso Yepes — 12.40 Od vasi do vasi — 14.05 Plesni orkester RTV Ljubljana — 14.40 Mladinska reportaža — 15.40 Iz opere „Traviata“ — 17.05 Simfonični orkester RTV Ljubljana — 18.15 V torku nasvidenje — 18.45 Družba in čas — 19.15 Ansambel Pavla Kosca — 20.00 Prodajalna melodij — 20.30 Radijska igra — 21.45 Iz del Georga Gershwina — 22.15 Jugoslovanska glasba — 23.15 Lahko noč s pevci zabavne glasbe — 23.40 Plesna glasba.

Sreda, 12. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Ne navadni pogovori — 9.25 Iz glasbenih šol — 9.45 Melodije iz dunajskih oper — 12.10 Iz opere „Krst pri

Pavlihovala pratika

JE IZŠLA ZA LETO 1970

Prijateljem zdravega humorja in smeha sporočamo, da je prispela PAVLIHOVA PRATIKA za leto 1970. Dobi-te ali naročite jo v knjigarni „Naša knjiga“ v Celovcu; cena je ostala nespremenjena in znaša tudi lesto samo 10 šilingov.

PAVLIHOVA PRATIKA je tudi tokrat pravi zbornik zabave in razvedrila. Na skoraj 200 straneh priložnega žepnega formata (da jo ima vsak lahko kar pri roki) prinaša poleg običajnega koledarskega dela še celo vrsto zanimivih prispevkov. Da omenimo le najvažnejše: Sončni in Lunini mrki v letu 1970, Horoskop, Skrivallnice, Kako sem postal vesoljec, Turizem na vasi, Trije možje z Marsa, Zehanje in ljubezen, Moj šoferski izpit, Poezija poklicev, Vojaška birokracija, Marsove ure, Navoletno vedeževanje, Uganke, Sprehod skozi zgodovino arhitekture, Mini sanjske bukve, Lažni hipnotizem, Iz bajeslovnega kraljestva itd. Poleg tega pa seveda še poln pehar šal in dovtipov, okrašenih s pristnimi pavlihovski-mi ilustracijami.

Oskrbite si jo pravočasno, preden bo zaloga pošla!

Savici“ — 12.40 Prijubljani pevci narodnih pesmi — 14.05 Koncert za oddih — 14.35 Voščila — 15.40 Flavlist Jože Pogačnik, pri klavirju Igor Dekleva — 17.05 Mladina begi in vam — 18.15 Rad imam glasbo — 18.40 Naš razgovor — 19.15 Glasbene razglednice — 20.00 Ti in opera — 22.15 S festivalov jazz — 23.40 Lahko noč z domačimi pevci.

Četrtek, 13. 11.: 8.08 Glasbena matineja — 9.05 Kataranga, bogastvo Konga — 9.35 Lahka glasba — 12.10 Iz francoskega glasbenega klasicizma — 12.40 Čez polja in potoke — 14.05 Pesem iz mladih dni — 14.25 Plesni orkester RTV Ljubljana — 14.40 Mehurčki — 15.40 Komorni zbor RTV Ljubljana — 17.05 Glasbena popoldne — 18.15 Morda vam bo všeč — 18.45 Naši znanstveniki pred mikrofonom — 19.15 Poje Lidija Kodrič — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Vabimo vas na bralno vajo — 22.15 Skladbe Marija Kogojca — 23.15 Iz albuma izvajalcev jazz — 23.40 Lahko noč z godali.

Petek, 14. 11.: 8.08 Opera matineja — 9.05 Pionirski tednik — 9.35 Ansambel „Bela vrana“ — 9.45 Špirtarske narodne pesmi — 12.10 Z našimi pevci — 12.40 Moški zbor iz Loge vasi — 14.05 Skladbe za mladino — 14.35 Voščila — 17.05 Človek in zdravje — 17.15 Koncert po željah poslušalcev — 18.50 Ogledalo našega časa — 19.15 Ansambel Maska Kuma — 20.00 Skladbe za zbor in glasbila — 20.30 Top-pops 11 — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.15 Besede in zvoki iz logov domačih — 23.15 Jazz-club.

H O K E J
N A L E D UVisoka zmaga
Celovčanov

Kar je zamudil v prvi tekmi letošnjega državnega prvenstva, je celovski KAC nadoknadil v drugem srečanju. Celovčani so nastopili proti salzburškemu moštvu Feld am See ter pred domačo publiko slavili zmago v razmerju 19:1 (4:1, 7:0, 8:0). Zmaga celovške ekipe bi morda ne izpadla tako visoko, če bi gostje imeli v svojem moštvu vsaj povprečnega vratarja; tako pa tudi njihov drugi vratar, ki je prišel na led pri rezultatu 11:1, katastrofe ni več mogel preprečiti.

Največji nasprotnik Celovčanov je IEV iz Innsbrucka. Na Dunaju so Tirolci premagali tamkajšnje moštvo WEV-Bali ter se začasno uvrstili na prvo mesto na lestvici, in sicer s šestimi točkami iz treh tekem pred celovškimi KAC, ki pa je odigral eno igro manj. Lestvica državnega prvenstva že zdaj kaže moč posameznih moštev. Če se bo prvenstvo odvijalo tako naprej, je pričakovati zel trd boj za naslov novega avstrijskega državnega prvaka.

Včeraj zvečer je KAC v drugem kolu evropskega prvenstva igral proti madžarskemu moštvu Ujest/Doszi; izid tekme ob zaključku številke še ni bil znan.

NOGOMET
Avstrija - Škotska
2:0 (1:0)

Na Dunaju sta se predvčerašnjim spoprijeli nogometni reprezentanci Avstrije in Škotske. Pred komaj 11.000 gledalci — za kvalifikacijsko tekmo vsekakor ključna številka — so avstrijski nogometaši v zadnji mednarodni igri letošnje sezone proslavili zmago 2:0.

Taktično izvrstno podkovani domačini so v prvi polovici bili v lahki premoči, v drugi polovici pa so imeli veliko sreče, da so držali svojega vrata čista. Smola pa se je držala gostov s severa. Drugi gol so si namreč prizadejali sami.

Celovška Austria
optimistična

Zaradi srečanja nogometnih državnih reprezentanc Avstrije in Škotske prejšnji teden ni bilo tekem v okviru avstrijskega državnega prvenstva. Celovška Austria je to priložnost izkoristila za prijateljsko tekmo z nižjerazrednim klubom iz Ferndorfa in tako opravila važen trening za težko nalogo, ki jo čaka ob koncu tega tedna. Na Dunaju se bodo Celovčani pomerili s tamkajšnjim moštvom Wacker, ki na domačih tleh velja za izredno trdega nasprotnika, kateremu je le težko iztrgati kakšno točko. S kompletnim moštvom pa imajo Celovčani vseeno možnost, da se dobro izkažejo tudi pri tem srečanju. V celovski ekipi po daljšem času spet sodelujeta igralca Schaufler in Adzinovič, ki sta zdaj loobarirala na poškodbah iz prejšnjih prvenstvenih tekem.

KRATKE ŠPORTNE VESTI

■ Svetovno znani nogometaš Pele iz Brazilije je v tekmi FC Santos v Flamengo Rio dosegel svoj 969. gol in se s tem za nadaljnji korak pomaknil bliže k bajni številki 1000. Tekma se je končala 4:1 za Santos.